

Projekt

z dnia 13 czerwca 2025 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY POWIATU SULĘCIŃSKIEGO**

z dnia 2025 r.

w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 2 oraz art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 107 ze zm.) w związku z art. 2 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2024 r. poz. 917) oraz § 2 ust.1 pkt 8 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 (Dz. U. z 2023 r. poz. 2480), po przeprowadzeniu konsultacji społecznych na mocy uchwały Nr 46/128/25 Zarządu Powiatu Sulęcińskiego z dnia 15 maja 2025 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych, dotyczących przyjęcia Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030 uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2025-2030 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Sulęcińskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Tadeusz Dąbroś

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030



Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

Okres realizacji Programu: 2025-2030

Autorzy Programu:

Program powstał przy współpracy z firmą CHILICO – Karolina Sobczyk, w ramach której możliwy był merytoryczny udział i wsparcie niniejszych osób:

- dr n. o zdrowiu Karolina Sobczyk
- dr hab. n. med. Mateusz Grajek

Dokument opracowano pod kierunkiem zespołu powołanego uchwałą nr 39/108/25 Zarządu Powiatu Sulęcińskiego z dnia 27 lutego 2025 r. koordynującego realizację Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2025-2030 dla Powiatu Sulęcińskiego.

Spis treści

Wprowadzenie	5
1. Problematyka zdrowia psychicznego	6
2. Podstawy prawne opracowania dokumentu	8
3. Metodyka badań.....	12
3.1. Okres realizacji i materiał badawczy	12
3.2. Metody badawcze	13
3.3. Opracowanie priorytetów i celów operacyjnych	13
4. Ocena powiatowych zasobów mających zastosowanie w działaniach z zakresu ochrony i wsparcia zdrowia psychicznego	14
4.1. Podmioty wykonujące działalność leczniczą.....	14
4.2. Apteki.....	23
4.3. Zasoby Powiatu Sulęcińskiego oraz jednostek podległych i współpracujących	24
5. Ocena potrzeb lokalnej społeczności w zakresie zdrowia psychicznego	45
5.1. Problemy zdrowotne w zakresie zdrowia psychicznego	45
5.2. Niepełnosprawność	47
5.3. Absencja chorobowa związana z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania.....	49
5.4. Zgony z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania oraz zamachy samobójcze ...	51
6. Cele operacyjne i planowane interwencje	53
7. Koszty realizacji zaplanowanych działań	60
8. Monitoring Programu.....	60
Spis tabel	62
Bibliografia	64
Załącznik 1. Lokalny program zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym rozwoju Centrum Zdrowia Psychicznego oraz placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży w powiecie sulęcińskim.....	66
Załącznik 2. Lokalny program poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w zakresie pomocy bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej oraz samopomocy środowiskowej	76

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

Wykaz skrótów

AOS	-	ambulatoryjna opieka specjalistyczna
BDL	-	Bank Danych Lokalnych
CZP	-	Centrum Zdrowia Psychicznego
DPS	-	Dom Pomocy Społecznej
GSL	-	Informator NFZ o placówkach medycznych (Gdzie się leczyć?)
GUS	-	Główny Urząd Statystyczny
INFZ	-	Informator NFZ o zawartych umowach
KPP	-	Komenda Powiatowa Policji
NFZ	-	Narodowy Fundusz Zdrowia
NGO	-	Organizacje pozarządowe (ang. <i>non governmental organisations</i>)
NPZ	-	Narodowy Program Zdrowia
NPOZP	-	Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego
OIK	-	Ośrodek Interwencji Kryzysowej
ONZ	-	Organizacja Narodów Zjednoczonych
OPS	-	Ośrodek Pomocy Społecznej
OW NFZ	-	Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia
PCPR	-	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PO	-	placówki oświatowe
POZ	-	podstawowa opieka zdrowotna
POZP	-	Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030
PPS	-	placówka poradnictwa specjalistycznego
PUP	-	Powiatowy Urząd Pracy
PWDL	-	podmioty wykonujące działalność leczniczą
RPWDL	-	Rejestr Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą
ŚDS	-	środowiskowy dom samopomocy
WHO	-	Światowa Organizacja Zdrowia (ang. <i>World Health Organization</i>)

Wprowadzenie

Choroby i zaburzenia psychiczne stanowią ważny problem zdrowotny, zarówno w wymiarze indywidualnym, jak i społecznym. Potrzeby z zakresu ochrony zdrowia psychicznego, zarówno te zgłaszane, jak i niewyrażane, prowadzą do wielu kosztownych i obciążających społecznie konsekwencji. Skala zaburzeń i ich złożone uwarunkowania, tkwiące daleko poza obszarem ochrony zdrowia, wymagają, według rekomendacji ekspertów¹, wspólnego wysiłku wszystkich organów państwa, administracji rządowej i samorządowej, pracodawców, organizacji pracowników najemnych i organizacji pozarządowych. Zgodnie z preambułą ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego – „zdrowie psychiczne jest fundamentalnym dobrem osobistym człowieka, a ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi należy do obowiązków państwa”. Zdrowie psychiczne w powiecie sulęcińskim uznaje się za jeden z najważniejszych zasobów społeczeństwa, a jego ochronę - za jeden z najważniejszych obszarów priorytetowych polityki zdrowotnej Powiatu Sulęcińskiego.

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030 (POZP) pozwoli na prowadzenie prozdrowotnej polityki ochrony zdrowia psychicznego w sposób umożliwiający i ułatwiający mieszkańcom powiatu sulęcińskiego podejmowanie działań ukierunkowanych na ochronę, wzmacnianie i zwiększanie potencjału zdrowia psychicznego, a jego realizacja wynika z przepisów ustawy o ochronie zdrowia psychicznego² oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030³. Ponadto, założenia POZP pozostają w zgodzie z zapisami Kompleksowego planu działań w zakresie zdrowia psychicznego na lata 2013-2030 Światowej Organizacji Zdrowia (WHO)⁴.

Głównym celem POZP jest poprawa dostępu do opieki i wsparcia w ramach kompleksowego systemu ochrony zdrowia psychicznego na terenie powiatu sulęcińskiego okresie 2025-2030. Realizacja celu głównego możliwa będzie dzięki działaniom zaplanowanym w ramach następujących priorytetów:

- 1) Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym osobom uzależnionym oraz doświadczającym kryzysu psychicznego, wszechstronnej i kompleksowej opieki i wsparcia adekwatnych do ich potrzeb,
- 2) Prowadzenie działań na rzecz zapobiegania stygmatyzacji i dyskryminacji osób z zaburzeniami psychicznymi.

¹ Rekomendacje dla praktyki polityki zdrowotnej, EZOP II [ezop.edu.pl].

² Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego [Tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 917].

³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 [Dz.U. 2023 poz. 2480].

⁴ Comprehensive Mental Health Action Plan 2013–2030, World Health Organization 2021.

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

Opracowany POZP ma charakter wielosektorowy, obejmujący realizację przedsięwzięć z obszaru placówek ochrony zdrowia, organizacji edukacyjnych, społecznych i innych. Zaplanowane priorytety dla polityki zdrowotnej powiatu w obszarze zdrowia psychicznego obejmują liczne zadania z zakresu ochrony zdrowia oraz zdrowia publicznego. Oczekuje się, że niniejszy Program przyczyni się do pozytywnych zmian, mających na celu poprawę stanu zdrowia psychicznego mieszkańców powiatu sulęcińskiego.

1. Problematyka zdrowia psychicznego

Definicja zdrowia psychicznego sformułowana przez Światową Organizację Zdrowia mówi, że jest to „dobrostan, w którym jednostka realizuje swoje możliwości i potrafi poradzić sobie z różnorodnymi sytuacjami życiowymi, jest w stanie uczestniczyć w życiu społecznym oraz produktywnie pracować”⁵. Z kolei za osobę z zaburzeniami psychicznymi, zgodnie z ustawą z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego⁶, uważa się „osobę chorą psychicznie (wykazującą zaburzenia psychotyczne), upośledzoną umysłowo lub wykazującą inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba je wykazująca wymaga świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym”.

Potrzeby populacji w zakresie zdrowia psychicznego są ogromne, co wynika m.in. z faktu, że liczba zaburzeń psychicznych w ostatnich latach niepokojąco wzrasta, a prognozy WHO wskazują, że do 2030 roku będą one stanowić ok. 15% wszystkich chorób⁷. Szacuje się, że w krajach europejskich problemy emocjonalne i psychospołeczne dotyczą ponad 46% populacji⁸. Przeprowadzone w latach 2018-2019 w Polsce badanie epidemiologiczne pt.: „Kompleksowe badanie stanu zdrowia psychicznego społeczeństwa i jego uwarunkowań - EZOP II”⁹, pokazało, że co najmniej jedno zaburzenie psychiczne w ciągu życia można było rozpoznać u 26,46% osób (co stanowi ponad 8,3 miliona dorosłych Polaków). Do najczęściej stwierdzonych nieprawidłowości należały zaburzenia nerwicowe, które kiedykolwiek w życiu dotyczyły ponad 16% badanych. Kolejną grupą najbardziej rozpowszechnionych zaburzeń okazały się zaburzenia związane z używaniem substancji psychoaktywnych (11,6%), w tym nadużywanie i uzależnienie od alkoholu (7,3%) oraz nadużywanie i uzależnienie od narkotyków (1,2%). Zaburzenia nastroju, takie jak depresja, dystymia i mania, są rozpoznawane u ponad 4,6% respondentów.

⁵ World Health Organization. Promoting mental health: concepts, emerging evidence, practice (Summary Report). Geneva: World Health Organization; 2004.

⁶ Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego... op. cit.

⁷ „Action for Mental Health. Activities co-funded from European Community Public Health Programmes 1997-2004” [źródło internetowe: europa.eu.int].

⁸ Eurobarometer survey, 2023 [https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3032].

⁹ Dane EZOP II [ezop.edu.pl].

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

Konsekwencjami wystąpienia zaburzeń psychicznych są przede wszystkim ograniczenia w zatrudnieniu i/lub wydajności pracy oraz problemy w sferze rodzinnej i społecznej (np. akty przemocy, agresji, zachowań autodestrukcyjnych, w tym samobójczych). Należy przy tym pamiętać, że zaburzenia psychiczne mogą się ujawnić w każdym wieku. Raport Światowej Organizacji Zdrowia pt.: „Światowy raport na temat zdrowia psychicznego: transformacja zdrowia psychicznego dla wszystkich”¹⁰, wskazuje na trzy rodzaje determinantów większości zaburzeń psychicznych: indywidualne (psychologiczne i biologiczne), rodzinne i społeczne oraz strukturalne. Pierwsza grupa czynników odnosi się do indywidualnych umiejętności i nawyków radzenia sobie z emocjami oraz angażowania się w relacje, działania i wypełnianie obowiązków. Druga grupa obejmuje najbliższe otoczenie człowieka, w tym m.in. możliwość angażowania się w relacje z partnerami, rodziną, przyjaciółmi lub współpracownikami, a także możliwość zarabiania na życie. Z kolei czynniki strukturalne odnoszą się do szerszych czynników społeczno-kulturowych, geopolitycznych i środowiskowych. Projektując działania z zakresu ochrony zdrowia psychicznego należy wziąć pod uwagę wszystkie przedstawione w raporcie determinanty.

Zgodnie z danymi Map Potrzeb Zdrowotnych zgłaszalność do placówek psychiatrycznych w roku 2024 wyniosła ok. 1,6 mln osób¹¹, co przy wielkości populacji wymagającego wsparcia w zakresie problemów zdrowia psychicznego ocenianej na co najmniej 8,3 mln dorosłych osób (wg badania epidemiologicznego EZOP II¹²) pozwala wnioskować, że z pomocy psychiatrycznej w Polsce korzysta niespełna 20% osób, które takich świadczeń wymagają. Jest to zjawisko szczególnie niepokojące w odniesieniu do osób z poważnymi zaburzeniami psychicznymi, takimi jak otępienie czy schizofrenia, z depresją czy uzależnieniami. Sytuację tę pogłębia fakt stygmatyzacji osób chorych psychicznie. Pacjenci psychiatryczni są często postrzegani jako osoby nieprzewidywalne, zaniedbane i groźne dla otoczenia¹³. Negatywny odbiór społeczny sprawia, że chorzy boją się reakcji otoczenia, co może skutkować zwlekaniem z podjęciem przez nich leczenia. Dlatego też kluczową formą pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi jest wsparcie rodziny, otoczenia oraz zapewnienie chorym pomocy ze strony odpowiednich instytucji.

Zadania systemu ochrony zdrowia powinny opierać się na działaniach profilaktycznych (np. zapobieganie niepełnosprawności, samouszkodzeniom, samobójstwom) oraz diagnostycznych, a następnie zapewnieniu osobom chorym efektywnej i dostosowanej do potrzeb opieki. Równie istotne są działania psychoedukacyjne, kierowane w pierwszej kolejności do osób z zaburzeniami psychicznymi, ale też do ich rodzin¹⁴. Należy jednocześnie zdać sobie sprawę, że ochrona zdrowia nie jest w stanie

¹⁰ World mental health report: transforming mental health for all, WHO 2022 [<https://iris.who.int/>].

¹¹ Mapa potrzeb zdrowotnych na lata 2022-2026, Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień [<https://basiw.mz.gov.pl/>].

¹² Dane EZOP II... op. cit.

¹³ Komunikat CBOS nr BS/124/2008 pt. „Osoby chore psychicznie w społeczeństwie”.

¹⁴ Strathdee G, Thornicroft G. (1997). Community psychiatry and service evaluation. W: Murray R., Hill P., McGuffin P. (Eds.) The Essentials of Postgraduate Psychiatry, 3rd Edition. Cambridge: Cambridge University Press.

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

wpłynąć na poprawę zdrowia psychicznego ludności w sposób decydujący. Konieczne jest dopełnienie tych działań programem promocji zdrowia psychicznego i profilaktyki zaburzeń psychicznych. Oszacowania prowadzone w ramach badania EZOP II wskazują, że grono potrzebujące psychoedukacji i wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego w Polsce przekracza obecnie 8 mln osób. Zły stan zdrowia psychicznego koreluje ze zdrowiem fizycznym. Bez podejmowania efektywnych działań doświadczenia związane z zaburzeniami psychicznymi będą nadal udziałem co najmniej co trzeciej polskiej rodziny¹⁵.

Z konstytucyjnej odpowiedzialności państwa za zdrowie swoich obywateli wynika obowiązek planowania i realizowania społecznej polityki zdrowotnej. Najważniejszą strategią służącą poprawie stanu zdrowia populacji Polski, z punktu widzenia promocji zdrowia, jest Narodowy Program Zdrowia¹⁶, do którego realizacji angażowanych jest wiele różnych podmiotów, od poziomu centralnego do lokalnego. Drugim istotnym programem jest Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego¹⁷, wychodzący naprzeciw narastającym problemom psychicznym, z jakimi w ostatnich latach boryka się coraz więcej osób w Polsce. Strategie te, wzajemnie się uzupełniając, mogą w perspektywie wieloletniej przyczynić się do trwałej poprawy stanu zdrowia populacji Polski.

2. Podstawy prawne opracowania dokumentu

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030 opracowano na podstawie:

- 1) art. 68 ust. 2-3 ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej [Dz.U. 1997 Nr 78, poz. 483 z późn. zm.], zgodnie z którym „2. Obywatelom, niezależnie od ich sytuacji materialnej, władze publiczne zapewniają równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych. Warunki i zakres udzielania świadczeń określa ustawa” oraz „3. Władze publiczne są obowiązane do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, kobietom ciężarnym, osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku”;
- 2) art. 4 ust. 1 pkt 2 i 5 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym [tekst jedn.: Dz.U. 2024 poz. 107 z późn. zm.], zgodnie z którymi „1. Powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie: 2) promocji i ochrony zdrowia; 5) wspierania osób niepełnosprawnych”;
- 3) art. 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych [tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 146 z późn. zm.], zgodnie z którym „Zadania władz publicznych w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej

¹⁵ Rekomendacje dla praktyki i polityki zdrowotnej, EZOP II [ezop.edu.pl].

¹⁶ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025. Dz.U. 2021 poz. 642.

¹⁷ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego... op. cit.

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

- obejmują w szczególności: 1) tworzenie warunków funkcjonowania systemu ochrony zdrowia; 2) analizę i ocenę potrzeb zdrowotnych oraz czynników powodujących ich zmiany; 3) promocję zdrowia i profilaktykę, mające na celu tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu; 4) finansowanie w trybie i na zasadach określonych ustawą świadczeń opieki zdrowotnej”;
- 4) art. 8 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych [tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 146 z późn. zm.], zgodnie z którym „Do zadań własnych w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej realizowanych przez powiat należy w szczególności: 1) opracowywanie i realizacja oraz ocena efektów programów polityki zdrowotnej wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców powiatu – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami; 3) inicjowanie, wspomaganie i monitorowanie działań lokalnej wspólnoty samorządowej w zakresie promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej prowadzonych na terenie powiatu; 4) pobudzanie działań na rzecz indywidualnej i zbiorowej odpowiedzialności za zdrowie i na rzecz ochrony zdrowia; 5) podejmowanie innych działań wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych”;
- 5) art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego [tekst jedn.: Dz.U. 2024 poz. 917 z późn. zm.], zgodnie z którym „1. Ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane”;
- 6) art. 2 ust. 1 pkt. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego [tekst jedn.: Dz.U. 2024 poz. 917 z późn. zm.], zgodnie z którymi „1. Ochrona zdrowia psychicznego obejmuje realizację zadań dotyczących w szczególności: 1) promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym” oraz „2. Zadania, o których mowa w ust. 1 pkt 1, są realizowane w ramach Narodowego Programu Zdrowia, o którym mowa w art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym [...]”;
- 7) art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym [tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 1670 z późn. zm.], zgodnie z którym „Zadania z zakresu zdrowia publicznego realizują, współdziałając ze sobą, organy administracji rządowej, państwowe jednostki organizacyjne, w tym agencje wykonawcze, a także jednostki samorządu terytorialnego, realizujące zadania własne polegające na promocji lub ochronie zdrowia”;
- 8) art. 2 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym [tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 1670 z późn. zm.], zgodnie z którym „Zadania z zakresu zdrowia publicznego obejmują: 1) monitorowanie i ocenę stanu zdrowia społeczeństwa, zagrożeń zdrowia oraz jakości życia związanej ze zdrowiem społeczeństwa; 2) edukację zdrowotną dostosowaną do potrzeb różnych grup społeczeństwa, w szczególności dzieci, młodzieży i osób starszych; 3) promocję zdrowia; 4) profilaktykę chorób; 5) działania w celu rozpoznawania, eliminowania lub ograniczania

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

zagrożeń i szkód dla zdrowia fizycznego i psychicznego w środowisku zamieszkania, nauki, pracy i rekreacji; 6) analizę adekwatności i efektywności udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej w odniesieniu do rozpoznanych potrzeb zdrowotnych społeczeństwa”; 9) ograniczanie nierówności w zdrowiu wynikających z uwarunkowań społeczno-ekonomicznych.

- 9) art. 2 ust. 1 pkt. 2-3 i ust. 2 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego [tekst jedn.: Dz.U. 2024 poz. 917 z późn. zm.] zgodnie z którymi „1. Ochrona zdrowia psychicznego obejmuje realizację zadań dotyczących w szczególności: 2) zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym; 3) kształtowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji” oraz „2. [...] zadania, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, [przyp. realizowane są] poprzez działania określone w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego”;
- 10) art. 2 ust. 4 pkt. 1 i ust. 5 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego [tekst jedn.: Dz.U. 2024 poz. 917 z późn. zm.], zgodnie z którym „4. Prowadzenie działań określonych w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego należy do: 1) zadań własnych samorządów województw, powiatów i gmin” oraz „5. Wskazane w ust. 4 pkt 1 działania polegają w szczególności na: 1) promowaniu zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym; 2) zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej, zintegrowanej i dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form pomocy niezbędnych do życia w środowisku społecznym, rodzinnym i zawodowym”;
- 11) § 2 ust 1 pkt 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023–2030 [Dz.U. 2023 poz. 2480], zgodnie z którym „1. Realizatorami Programu są: 8) samorządy województw, powiatów i gmin”.

Komplementarność Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030 z działaniami na poziomie międzynarodowym

Działania zaplanowane do realizacji w Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030 wpisują się w następujące międzynarodowe dokumenty strategiczne:

- 1) Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r.,
- 2) Europejski Program Prac na lata 2020-2025 Wspólne działania na rzecz lepszego zdrowia – Regionalne Biuro WHO dla Europy,

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

- 3) Zdrowie i opieka zdrowotna w zarysie: Europa 2022,
- 4) Światowa Deklaracja Zdrowia „Zdrowie dla wszystkich w XXI wieku”,
- 5) Zielona Księga, „Poprawa Zdrowia Psychicznego ludności, Strategia Zdrowia Psychicznego dla Unii Europejskiej”.

Komplementarność Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030 z działaniami na poziomie krajowym

Działania zaplanowane do realizacji w Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030 wpisują się w następujące krajowe dokumenty strategiczne:

1. Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030,
2. Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025,
3. Strategia Zdrowa Przyszłość Ramy Strategiczne Rozwoju Systemu Ochrony Zdrowia na lata 2021–2027, z perspektywą do 2030 r.,
4. Mapy Potrzeb Zdrowotnych na okres 2022-2026: rekomendowane kierunki działań na terenie województwa lubuskiego - obszar opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień.

Komplementarność Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030 z działaniami na poziomie regionalnym i lokalnym

Działania zaplanowane do realizacji w Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030 wpisują się w następujące regionalne i lokalne dokumenty strategiczne:

1. Wojewódzki plan transformacji województwa lubuskiego na lata 2022-2026,
2. Lubuski Program Ochrony Zdrowia 2030,
3. Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030,
4. Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2021 – 2030,
5. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 -2030,
6. Wojewódzki Program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2021-2030,
7. Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2030,
8. Wojewódzki Program Wsparcia Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2023-2028,
9. Powiatowy program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2024-2030,
10. Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową w Powiecie Sulęcińskim na lata 2024-2030,

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

11. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024-2026,
12. Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Sulęcińskim na lata 2023-2030,
13. Powiatowy program profilaktyczny z zakresu promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w powiecie sulęcińskim na lata 2023-2027,
14. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Sulęcińskiego na lata 2023-2030.

3. Metodyka badań

3.1. Okres realizacji i materiał badawczy

Działania prowadzące do opracowania Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030 prowadzono w okresie 23.12.2024 – 17.06.2025 r.

W ramach realizowanych działań dokonano przeglądu i analizy obowiązujących aktów prawnych dotyczących zadań samorządów powiatowych w obszarze polityki zdrowotnej w Polsce oraz pozyskano materiał badawczy, który stanowiły:

- 1) Dane statystyczne pochodzące z następujących ogólnodostępnych baz danych:
 - Rejestr Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą (RPWDL; rpwdl.csioz.gov.pl),
 - Informator NFZ o Zawartych Umowach (INFZ; aplikacje.nfz.gov.pl/umowy),
 - Informator Pacjenta NFZ Gdzie się leczyć? (GSL; gsl.nfz.gov.pl);
- 2) Dane epidemiologiczne publikowane przez Ministerstwo Zdrowia w ramach Bazy Analiz Systemowych i Wdrożeniowych – Mapy Potrzeb Zdrowotnych (<https://basiw.mz.gov.pl/mapy-informacje/mapa-2022-2026/analizy/>),
- 3) Dane statystyczne pozyskane na wniosek o udostępnienie informacji publicznej z Lubuskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia,
- 4) Dane statystyczne pozyskane na wniosek o udostępnienie informacji publicznej z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
- 5) Dane statystyczne pozyskane z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Gorzowie Wielkopolskim (dane dla Powiatu Sulęcińskiego),
- 6) Dane statystyczne pozyskane na wniosek o udostępnienie informacji publicznej z podmiotów zajmujących się ochroną i/lub wsparciem osób z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania na terenie Powiatu Sulęcińskiego.

3.2. Metody badawcze

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030 został opracowany dzięki zastosowaniu następujących metod badawczych:

- 1) Metody statystycznej - obejmującej analizę danych statystycznych celem poznania prawidłowości w zakresie dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych na terenie powiatu oraz sytuacji zdrowotnej mieszkańców;
- 2) Analizy porównawczo-opisowej - obejmującej porównanie danych dotyczących powiatu sulęcińskiego, województwa lubuskiego oraz kraju, celem stwierdzenia ich tożsamości całkowitej lub częściowej.

3.3. Opracowanie priorytetów i celów operacyjnych

Priorytety i cele operacyjne w obszarze ochrony zdrowia psychicznego mieszkańców powiatu sulęcińskiego opracowano na podstawie wniosków płynących z analizy pozyskanych danych, a także z uwzględnieniem celów Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023–2030 (NPOZP)¹⁸. Cele główne NPOZP obejmują¹⁹:

- 1) zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym osobom uzależnionym oraz doświadczającym kryzysu psychicznego, wszechstronnej i kompleksowej opieki i wsparcia adekwatnych do ich potrzeb,
- 2) prowadzenie działań na rzecz zapobiegania stygmatyzacji i dyskryminacji osób z zaburzeniami psychicznymi.

Jednostki samorządu terytorialnego na poziomie powiatowym są obligatoryjnymi realizatorami 12 zadań mających na celu realizację następujących 4 celów szczegółowych:

- Cel szczegółowy 1a - upowszechnienie zintegrowanego i kompleksowego modelu ochrony zdrowia psychicznego w oparciu o model opieki środowiskowej,
- Cel szczegółowy 1d - upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego,
- Cel szczegółowy 1e - aktywizacja zawodowa i społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi,
- Cel szczegółowy 1f - skoordynowanie dostępnych form opieki i pomocy.

W ramach Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030 zaplanowano realizację wszystkich zadań obligatoryjnych dla samorządów powiatowych, a także zadania dodatkowe, które są dobrowolne i stanowią wyraz troski o zdrowie psychiczne mieszkańców powiatu.

¹⁸ Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu... op. cit.

¹⁹ Ibidem.

4. Ocena powiatowych zasobów mających zastosowanie w działaniach z zakresu ochrony i wsparcia zdrowia psychicznego

4.1. Podmioty wykonujące działalność leczniczą

4.1.1. Podstawowa Opieka Zdrowotna

W ramach podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) udzielane są świadczenia zdrowotne profilaktyczne, diagnostyczne, lecznicze, rehabilitacyjne oraz pielęgnacyjne z zakresu medycyny ogólnej, rodzinnej, chorób wewnętrznych i pediatrii²⁰. Usługi te realizowane są w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej przez lekarza POZ, pielęgniarkę POZ, położną POZ oraz higienistkę/pielęgniarkę szkolną w środowisku nauczania i wychowania. Ponadto w ramach POZ udzielane są świadczenia nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej oraz transportu sanitarnego²¹. W powiecie sulęcińskim, w ramach finansowania przez publicznego płatnika, świadczenia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej udzielane są przez 7 podmiotów wykonujących działalność leczniczą w 8 lokalizacjach. Strukturę organizacyjną tych podmiotów wraz z danymi adresowymi przedstawiono w tabeli I.

Tab. I. Struktura organizacyjna podmiotów leczniczych udzielających świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej w powiecie sulęcińskim.

Lp.	Podmiot wykonujący działalność leczniczą	Adres
1.	Centrum Zdrowia Kisielewska sp. z o. o.	ul. Wojska Polskiego 52, 66-235 Torzym
		Tursk 28, 69-200 Tursk
2.	NZOZ Hipokrates	ul. Wiejska 6, 69-200 Sulęcín
3.	Małgorzata Chrzanowska „Nasze Zdrowie”	ul. Puszkina 22, 66-436 Słońsk
4.	NZOZ Medyk s. c.	ul. Mirosława Dudka 13, 69-200 Sulęcín
5.	NZOZ Zdrowie s. c.	ul. Gorzowska 5, 66-435 Krzeszyce
6.	NZOZ Praktyka Lekarza Rodzinnego Sanvita Janusz Jankowski sp. z o. o.	ul. Osadników Wojskowych 13, 69-210 Lubniewice
7.	Wojskowa Specjalistyczna Przychodnia Lekarska SPZOZ	Wędrzyn 1, 69-200 Sulęcín

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych RPWDL, GSL oraz INFZ (stan na styczeń 2025 r.)

Świadczenia nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej w powiecie sulęcińskim udzielane są przez SPZOZ Sulęcín (ul. Witosa 7, 69-200 Sulęcín).

4.1.2. Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień

²⁰ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, art. 5 pkt. 27 [tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 146 poz. 2135 z późn. zm.].

²¹ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 września 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej [tekst jedn. Dz.U. 2021 poz. 540 z późn. zm.].

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

Świadczenia w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień udzielane są w warunkach stacjonarnych, dziennych oraz ambulatoryjnych²². W powiecie sulęcińskim świadczenia tego rodzaju są udzielane na rynku publicznym przez 3 podmioty lecznicze posiadające umowę z NFZ. Strukturę organizacyjną podmiotów udzielających świadczeń w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień na podstawie umowy z NFZ przedstawiono w tabeli II.

Tab. II. Struktura organizacyjna podmiotów leczniczych udzielających świadczeń opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień w powiecie sulęcińskim.

Lp.	Podmiot udzielający świadczeń	Adres	Struktura podmiotu
1.	SPZOZ Sulęcín	ul. Witosa 4 69-200 Sulęcín	Poradnia zdrowia psychicznego dla dorosłych
			Poradnia terapii uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu
2.	Centrum Wsparcia i Terapii Uzależnień i Współuzależnienia	ul. Tadeusza Kościuszki 6 69-200 Sulęcín	Poradnia leczenia uzależnień
			Ośrodek środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży - I poziom referencyjny
3.	Ośrodek Terapii Grunwald Stanisław Bojkowski	ul. Wojska Polskiego 52/24 66-235 Torzym	Poradnia zdrowia psychicznego dla dorosłych
			Poradnia leczenia uzależnień
			Poradnia psychologiczna
			Leczenie środowiskowe (domowe)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych RPWDL, GSL oraz INFZ (stan na styczeń 2025 r.)

²² Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień [Dz.U. 2013 poz. 1386]

1) SPZOK Sulęcín

Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dorosłych jest komórką organizacyjną wchodzącą w skład Przychodni Wielospecjalistycznej przy SPZOK w Sulęcín przy ul. Wincentego Witosa 4. Działá na podstawie umowy zawartej z Centrum Zdrowia Psychicznego Samodzielnego Publicznego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie chorych w Międzyrzeczu (program pilotażowy), które ma zawartą umowę z Lubuskim Oddziałem Wojewódzkim Narodowego Funduszu Zdrowia w Zielonej Górze i w całości jest finansowana z tych środków.

Celem pracy lekarzy poradni jest niesienie pomocy chorym i potrzebującym, cierpiącym z powodu dolegliwości psychicznych oraz ich rodzinom. Poradnia zapewnia kompleksową diagnostykę, różnicowanie oraz farmakologiczne i psychoterapeutyczne leczenie zaburzeń, m.in. depresyjnych, psychotycznych i afektywnych oraz terapię indywidualną i rodzinną, jak również małżeńską. Opieką ambulatoryjną objęci są również pacjenci uzależnieni od alkoholu i substancji psychoaktywnych. Poradnia posiada umowę z Narodowym Funduszem Zdrowia- Lubuskim Oddziałem Wojewódzkim w Zielonej Górze. Różnorodność form opieki nad chorymi z zaburzeniami psychicznymi pozwala na zachowanie płynności leczenia ambulatoryjnego. Zespół tworzy szeroka grupa specjalistów z dziedziny psychiatrii dorosłych - zarówno lekarzy jak i psychologów. Organizowane są sesje psychoterapeutyczne zarówno indywidualne jak i grupowe. Zespół psychologów Poradni Zdrowia Psychicznego dla Dorosłych udziela następujących specjalistycznych form pomocy psychologicznej:

- poradnictwo psychologiczne w zakresie sytuacji kryzysowych i problemów adaptacyjnych,
- psychoedukacja w zakresie określonych chorób i zaburzeń psychicznych oraz w innych problemach psychologicznych,
- psychoterapia indywidualna krótko i długoterminowa, prowadzona w konwencji poznawczo-behawioralnej i psychoanalitycznej dla osób z zaburzeniami takimi jak: zespół lęku uogólnionego, napady paniki lękowej, zaburzenia depresyjne, zaburzenia osobowości,
- wykonywanie badań psychologicznych takich jak.: diagnostyka zaburzeń funkcji poznawczych, zaburzeń pamięci oraz ocena poziomu intelektualnego.

Liczba porad udzielanych w poradni zdrowia psychicznego SPZOK w Sulęcín w latach 2022-2024 utrzymywała się na względnie stałym poziomie. W roku 2024 udzielono 2 165 porad, w tym większość stanowiły porady lekarskie (78,2%). Liczba leczonych w poradni pacjentów w analizowanym okresie również pozostaje na zbliżonym poziomie, jednak zaobserwowano spadek liczby pacjentów pierwszorazowych (-15% w okresie 2022-2024). W roku 2024 w poradni leczono 790 pacjentów, w tym ok. 56% stanowiły kobiety. Największa liczba pacjentów leczyła się z powodu zaburzeń nerwicowych

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

związanych ze stresem i somatoformicznych (45,7% ogółu). Szczegółowe dane przedstawiono w tabelach III-IV.

Tabela III. Liczba porad udzielonych w poradni zdrowia psychicznego SPZOZ w Sulęcinie w latach 2022-2024.

Rodzaj porad	2022	2023	2024
lekarskie	1727	1615	1692
psychologiczne	439	444	473
ogółem	2166	2143	2165

Źródło: Dane SPZOZ w Sulęcinie.

Tabela IV. Mieszkańcy powiatu sulęcińskiego leczeni w poradni zdrowia psychicznego dla dorosłych ogółem oraz po raz pierwszy w latach 2022-2024.

Rozpoznanie	leczeni ogółem						w tym leczeni po raz pierwszy					
	2022		2023		2024		2022		2023		2024	
	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M
Schizofrenia (F20)	26	48	29	45	35	44	3	4	5	7	4	4
Zaburzenia schizotypowe: schizoafektywne i urojeniowe (bez schizofrenii) (F21-F29)	3	11	4	9	5	8	2	1	1	2	3	2
Epizody afektywne (F30-F32)	48	23	70	27	47	35	18	5	17	7	15	11
Depresje nawracające i zaburzenia dwubiegunowe (F31 i F33)	35	16	35	12	29	8	7	3	2	1	5	1
Inne zaburzenia nastroju (afektywne) (F34-F39)	1	1	1	0	2	0	0	0	0	0	2	0
Zaburzenia nerwicowe związane ze stresem i somatoformiczne (F40-F48)	209	235	251	206	202	159	108	163	123	48	105	59
Zespoły behawioralne związane z zaburzeniami odżywiania (F50)	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Inne zespoły behawioralne związane z zaburzeniami fizjologicznymi i czynnikami fizycznymi (F51- F59)	1	0	6	1	2	1	0	0	3	1	0	1
Zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych (F60-F69)	31	15	44	19	38	21	2	0	17	8	19	7
Upośledzenie umysłowe (F70-F79)	13	19	18	23	55	45	7	6	6	8	24	15
Całościowe zaburzenia rozwojowe (F84)	0	0	0	2	0	3	0	0	0	1	0	2
Pozostałe zaburzenia rozwoju psychicznego (F80-F83, F88, F89)	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

Zaburzenia zachowania i emocji rozpoczynające się zwykle w dzieciństwie i w wieku młodzieńczym (F90-F98)	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Nieokreślone zaburzenia psychiczne (F99)	21	18	44	29	27	22	21	17	42	29	22	18
Ogółem	389	386	505	373	444	346	168	199	217	112	199	110
Razem (K i M)	775		878		790		367		329		309	

Źródło: Dane SPZOZ w Sulęcinie.

W przyszłości, jeśli pojawiłyby się wymagane możliwości kadrowe, możliwe jest przystąpienie do konkursu ogłaszanego przez NFZ Oddział Wojewódzki Zielona Góra na świadczenia poradni zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży. Obecnie brakuje specjalistów udzielających usług kierowanych do tej grupy, więc jest to zadanie trudne do zrealizowania.

Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia jest komórką organizacyjną wchodzącą w skład Przychodni Wielospecjalistycznej przy SPZOZ w Sulęcinie (ul. W. Witosa 4). Do zadań poradni należy prowadzenie procesu terapeutycznego mającego na celu reedukację i resocjalizację jednostki uzależnionej i współuzależnionej, co w konsekwencji powinno prowadzić do zaprzestania lub zmniejszenia częstotliwości przyjmowania alkoholu. Poradnia uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia zapewnia:

- poradnictwo w zakresie nadużywania i uzależnienia od narkotyków, alkoholu i innych substancji psychoaktywnych,
- poradnictwo dla współuzależnionych i rodzin osób zagrożonych uzależnieniem i uzależnionych,
- terapię indywidualną i grupową dla osób z problemem nadużywania i uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych,
- terapię indywidualną i grupową dla współuzależnionych i rodzin osób zagrożonych uzależnieniami,
- badanie i leczenie pacjentów skierowanych do poradni przez Sąd.

W latach 2022-2024 zaobserwowano 9-procentowy wzrost liczby porad udzielanych w poradni terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia SPZOZ w Sulęcinie. W roku 2024 udzielono 1 062 porad, w tym większość stanowiły porady psychologiczne (65%). Liczba leczonych w poradni pacjentów w analizowanym okresie wzrosła o 26% (w przypadku pacjentów pierwszorazowych jest to wzrost na poziomie 53%). W roku 2024 w poradni leczono 34 pacjentów, w tym ok. 67,6% ogółu stanowili mężczyźni. Zdecydowana większość leczonych pacjentów była w wieku 30-64 lat (91,2%) oraz leczyła się z powodu zespołu uzależnienia (91,2%). Szczegółowe dane przedstawiono w tabelach V-VII.

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

Tabela V. Liczba porad udzielonych w poradni terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia SPZOZ w Sulęcinie w latach 2022-2024.

Rodzaj porad	2022	2023	2024
lekarskie	436	430	372
psychologiczne	438	569	690
ogółem	874	999	1062

Źródło: Dane SPZOZ w Sulęcinie.

Tabela VI. Mieszkańcy powiatu sulęcińskiego leczeni w poradni terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia SPZOZ w Sulęcinie ogółem oraz po raz pierwszy w latach 2022-2024.

Rozpoznanie	leczeni ogółem						w tym leczeni po raz pierwszy					
	2022		2023		2024		2022		2023		2024	
	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M
Używanie szkodliwe (F10.1)	0	2	1	1	1	2	0	2	0	1	1	2
Zespół uzależnienia (F10.2)	7	18	9	24	10	21	4	11	5	18	6	17
Zaburzenia psychiczne związane z alkoholem ogółem	7	20	10	25	11	23	4	13	5	19	7	19
Zaburzenia psychiczne związane z alkoholem ogółem - razem (K i M)	27		35		34		17		24		26	

Źródło: Dane SPZOZ w Sulęcinie.

Tabela VII. Pacjenci leczeni z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem alkoholu w latach 2022-2024 w SPZOZ w Sulęcinie z uwzględnieniem wieku pacjenta.

Wiek pacjenta	Liczba osób		
	2022	2023	2024
Leczeni ogółem:	27	35	34
0-18	0	0	0
19-29	0	1	1
30-64	24	32	31
65 i więcej	3	2	2
Leczeni pierwszy raz w życiu:	15	24	26
0-18	0	0	0
19-29	0	1	1
30-64	14	22	23
65 i więcej	1	1	2

Źródło: Dane SPZOZ w Sulęcinie.

2) Centrum Wsparcia i Terapii Uzależnień i Współzależnienia

Centrum Wsparcia i Terapii Uzależnień i Współzależnienia prowadzi w Sulęcinie poradnię leczenia uzależnień oraz ośrodek środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży I poziomu referencyjnego²³. Centrum świadczy następujące usługi²⁴:

- terapia grupowa uzależnienia,
- terapia grupowa współzależnienia,
- terapia indywidualna uzależnienia,
- terapia indywidualna współzależnienia,
- konsultacje psychiatryczne i farmakoterapia,
- pomoc psychologiczna dla dzieci i młodzieży,
- pomoc psychoterapeutyczna dla dzieci i młodzieży.

3) Ośrodek Terapii Grunwald Stanisław Bojkowski

Ośrodek Zdrowia Rodzinny w Torzymiu (przy ulicy Wojska Polskiego 52/24) aktualnie specjalizuje się w leczeniu psychiatrycznym. Oferuje pomoc lekarza psychiatry, psychologa, psychoterapeuty, terapeuty uzależnień, terapeuty środowiskowego. Ośrodek Zdrowia RODZINNY należy do struktur Samodzielnego Publicznego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Międzyrzeczu²⁵. Obecnie w ramach kontraktu z NFZ Ośrodek świadczy usługi w zakresie²⁶:

- poradni zdrowia psychicznego,
- poradni leczenia uzależnień,
- poradni leczenia uzależnienia od alkoholu i współzależnienia,
- poradni psychologicznej,
- zespołu leczenia środowiskowego.

Na podstawie danych o liczbie umów podpisanych przez NFZ na udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień w województwie lubuskim, dokonano oceny dostępności do poszczególnych zakresów świadczeń w ramach publicznej ochrony zdrowia dla powiatu sulęcińskiego. W powiecie udzielane są świadczenia w 5 zakresach, biorąc pod uwagę pozostałe zakresy świadczeń w większości przypadków mieszkańcy mogą skorzystać z usług zdrowotnych finansowanych przez NFZ w Międzyrzeczu, Gorzowie Wielkopolskim i Ciburzu. Szczegóły przedstawiono w tabeli VIII.

²³ Serwis internetowy Centrum Wsparcia i Terapii Uzależnień i Współzależnienia w Sulęcinie, <https://cwtuw.pl/> [dostęp: 12.03.2025 r.].

²⁴ Ibidem.

²⁵ Serwis internetowy Ośrodka Terapii Grunwald Stanisław Bojkowski, www.osrodekzdrowiabojkowski.pl [dostęp: 12.03.2025 r.].

²⁶ Ibidem.

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

Tab. VIII. Dostęp do świadczeń opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień na rynku publicznym dla powiatu sulęcińskiego.

Lp.	Zakres świadczeń	Najbliżej zlokalizowany podmiot udzielający świadczeń poza terytorium powiatu sulęcińskiego	
		Miejscowość	Odległość w km od Sulęcina
1.	Świadczenia psychiatryczne ambulatoryjne dla dorosłych (poradnia zdrowia psychicznego)	Sulęcín	--
2.	Ośrodek środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży - I poziom referencyjny	Sulęcín	--
3.	Świadczenia psychiatryczne ambulatoryjne dla dzieci i młodzieży (poradnia zdrowia psychicznego - II poziom referencyjny)	Międzyrzecz	<35
4.	Poradnia psychologiczna	Torzym	--
5.	Centrum Zdrowia Psychicznego	Międzyrzecz	<35
6.	Świadczenia psychiatryczne stacjonarne (hospitalizacja)	Międzyrzecz	<35
7.	Świadczenia psychiatryczne dla dzieci i młodzieży (Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży - ośrodek wysokospecjalistycznej całodobowej opieki psychiatrycznej - III poziom)	Zabór	<120
8.	Rehabilitacja psychiatryczna	Międzyrzecz	<35
9.	Świadczenia psychiatryczne dla chorych somatycznie	Gnieszno Bolesławiec	<200
10.	Świadczenia psychogeriatryczne	Cibórz	<50
11.	Świadczenia dzienne psychiatryczne geriatryczne	Poznań	<150
12.	Świadczenia dzienne psychiatryczne	Międzyrzecz	<35
13.	Świadczenia dzienne psychiatryczne rehabilitacyjne	Poznań	<150
14.	Świadczenia dzienne psychiatryczne rehabilitacyjne dla dzieci (Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży – II poziom referencyjny)	Gorzów Wlkp.	<45
15.	Leczenie nerwic	Międzyrzecz	<35
16.	Świadczenia dzienne leczenia zaburzeń nerwicowych	Zielona Góra	<100
17.	Świadczenia opiekuńczo-lecznicze psychiatryczne	Międzyrzecz	<35
18.	Poradnia seksuologiczna	Poznań	<150
19.	Leczenie uzależnień	Torzym	--
20.	Terapia uzależnień dla dzieci i młodzieży	Międzyrzecz	<35
21.	Terapia uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu	Sulęcín	--
22.	Terapia dzienna uzależnienia od alkoholu	Gorzów Wlkp.	<45
23.	Leczenie alkoholowych zespołów abstynencyjnych (detoksykacja)	Międzyrzecz	<35
24.	Leczenie uzależnień stacjonarne	Międzyrzecz	<35
25.	Terapia dzienna uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol	Zielona Góra	<100
26.	Terapia uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol	Gorzów Wlkp.	<45
27.	Leczenie zespołów abstynencyjnych po substancjach psychoaktywnych (detoksykacja)	Cibórz	<50
28.	Świadczenia rehabilitacyjne dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych	Cibórz Nowy Dworek	<50

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

29.	Świadczenia w psychiatrii sądowej w warunkach podstawowego zabezpieczenia dla dorosłych	Międzyrzecz	<35
30.	Świadczenia w psychiatrii sądowej w warunkach wzmocnionego zabezpieczenia dla nieletnich	Międzyrzecz	<35

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych RPWDL, GSL oraz INFZ (stan na styczeń 2025 r.).

Zgodnie z danymi Lubuskiego OW NFZ najdłuższe listy oczekujących pacjentów w województwie dotyczą świadczeń psychiatrycznych ambulatoryjnych dla dorosłych w Centrum Zdrowia Psychicznego (1 945 osób), świadczeń w centrum zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży – II poziom referencyjny (796 osób) oraz świadczeń psychiatrycznych ambulatoryjnych dla dorosłych (522 osoby). Z kolei najdłuższe czasy oczekiwania obserwuje się w przypadku świadczeń rehabilitacji psychiatrycznej (ponad 320 dni), leczenia zaburzeń nerwicowych dla dorosłych (prawie 5 miesięcy) oraz świadczeń w centrum zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży w ramach poradni zdrowia psychicznego (ponad 78 dni). Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli IX.

Tab. IX. Średni czas oczekiwania oraz liczba osób oczekujących w kolejkach do skorzystania z wybranych zakresów świadczeń w opiece psychiatrycznej w województwie lubuskim.

Rodzaj przypadku	Przypadek pilny		Przypadek stabilny	
Nazwa zakresu	Średni czas oczekiwania (w dniach)	Liczba osób oczekujących	Średni czas oczekiwania (w dniach)	Liczba osób oczekujących
Świadczenia psychiatryczne ambulatoryjne dla dorosłych w CZP	17,3	25	52,7	1 945
Centrum zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży – II poziom referencyjny	15,5	7	57,5	796
Świadczenia psychiatryczne ambulatoryjne dla dorosłych	1,4	6	26,4	522
Świadczenia psychiatryczne dla dorosłych	0,3	0	71,3	259
Centrum zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży – poradnia zdrowia psychicznego - II poziom referencyjny	22,5	8	78,5	195
Świadczenia rehabilitacji psychiatrycznej	19,0	1	321,0	68
Ośrodek wysokospecjalistycznej całodobowej opieki psychiatrycznej - III poziom referencyjny	0,0	0	6,0	62
Leczenie zaburzeń nerwicowych dla dorosłych	0,0	0	139,0	60
Świadczenia opiekuńczo-lecznicze psychiatryczne dla dorosłych	20,7	3	37,7	59
Świadczenia dzienne psychiatryczne dla dorosłych w CZP	12,8	1	19,5	50
Świadczenia dzienne leczenia zaburzeń nerwicowych	0,0	0	50,0	47

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Lubuskiego OW NFZ (stan na 31.12.2024 r.).

4.2. Apteki

Mieszkańcy powiatu sulęcińskiego mogą zaopatrywać się w leki i wyroby medyczne w 13 aptekach na terenie powiatu. Wykaz aptek funkcjonujących w powiecie przedstawiono za pomocą tabeli X.

Tab. X. Apteki na terenie powiatu sulęcińskiego.

Lp.	Nazwa apteki	Adres
1	Apteka Centrum Zdrowia	ul. Pineckiego 1, 69-200 Sulęcín
2	Apteka Feniks	ul. 3 Lutego 60, 66-436 Słońsk
3	Apteka Pod Platanem	ul. Wiejska 4-6, 69-200 Sulęcín
4	Apteka Przyjazna	ul. Wojska Polskiego 52, 66-235 Torzym
5	Apteka Dobre Zdrowie	ul. Wincentego Witosa 1, 69-200 Sulęcín
6	DOZ Apteka dbam o zdrowie	ul. Poznańska 4, 69-200 Sulęcín
7	Apteka Dr. Max	ul. Wojska Polskiego 57, 66-235 Torzym
8	Apteka Iris	ul. Sikorskiego 30, 66-436 Słońsk
9	Apteka Konwalia	ul. Tadeusza Kościuszki 16, 69-200 Sulęcín
10	Apteka Lub-Farm	ul. Tadeusza Kościuszki 3a, 69-200 Sulęcín
11	Apteka Na Podzamczu	ul. Jana Pawła II 37, 69-210 Lubniewice
12	Apteka Panaceum	ul. Gorzowska 7/5, 66-435 Krzeszyce
13	Apteka Piokar	ul. Mirosława Dudka 8, 69-200 Sulęcín

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych RPWDL, GSL oraz INFZ (stan na styczeń 2025 r.

4.3. Zasoby Powiatu Sulęcińskiego oraz jednostek podległych i współpracujących

Wśród obecnych w powiecie sulęcińskim zasobów mających zastosowanie w działaniach z zakresu promocji zdrowia psychicznego, a także w udzielaniu wsparcia i opieki wobec osób z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania wymienić należy następujące:

- 1) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sulęcinie (PPP),
- 2) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sulęcinie (PCPR),
- 3) Ośrodek Interwencji Kryzysowej (OIK),
- 4) Ośrodki Pomocy Społecznej (OPS),
- 5) Środowiskowe Domy Samopomocy (ŚDS),
- 6) Zespoły Interdyscyplinarne,
- 7) Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 8) Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu „Razem” w Sulęcinie,
- 9) Placówki Wsparcia Dziennego,
- 10) Domy Dziennego Pobytu,
- 11) Dom Pomocy Społecznej w Tursku (DPS),
- 12) placówki oświatowe na terenie powiatu sulęcińskiego (PO),
- 13) Powiatowy Urząd Pracy w Sulęcinie (PUP),
- 14) Komendę Powiatową Policji w Sulęcinie (KPP),
- 15) Sąd Rejonowy w Sulęcinie,
- 16) organizacje pozarządowe (NGO).

1) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sulęcinie obejmuje swoim działaniem dzieci i młodzież od urodzenia do momentu zakończenia edukacji ze wszystkich przedszkoli, szkół i placówek oświatowych z terenu powiatu sulęcińskiego. Prowadzi diagnozę i terapię psychologiczną, pedagogiczną i logopedyczną. Wydaje po badaniach niezbędne dokumenty: informacje, opinie i orzeczenia. Pracownicy Poradni prowadzą również prelekcje i szkolenia dla dzieci, rodziców i nauczycieli. Jak pokazują dane dotyczące form udzielanego przez PPP wsparcia (tabela XI), w okresie 2022-2024 odnotowano zauważalny wzrost liczby realizowanych diagnoz psychologicznych (+44,8%) oraz wydanych orzeczeń o kształceniu specjalnym (+55%). Ponadto w analizowanym okresie odnotowano ponad 2,5-krotny wzrost liczby realizowanych terapii psychologicznych dla dzieci i młodzieży. Coraz częściej do Poradni trafiają dzieci i młodzież ze zdiagnozowanymi przez psychiatrów zaburzeniami, takimi jak: ADHD czy autyzm. Jednak większość dzieci zgłaszanych przez rodziców lub opiekunów prawnych do Poradni jest diagnozowanych w kierunku trudności w nauce, zaburzeń emocjonalnych, rozwojowych oraz zaburzeń zachowania. Odnosi się to do szerokiego spektrum zaburzeń psychicznych i rozwojowych, które mogą wpływać na funkcjonowanie dziecka. Zaburzenia emocjonalne i rozwojowe, takie jak zaburzenia spektrum autyzmu czy ADHD, są uznawane za zaburzenia psychiczne. Trudności w nauce często wynikają z tych zaburzeń lub współistnieją z nimi, co wskazuje na ich powiązanie z funkcjonowaniem psychicznym dziecka. Zaburzenia zachowania, również są klasyfikowane jako zaburzenia psychiczne, które wymagają diagnozy i odpowiedniego wsparcia. Trudności w nauce, emocje, rozwój i zachowanie odzwierciedlają różne aspekty zaburzeń psychicznych, które często są podstawą diagnozy i terapii u dzieci w poradniach specjalistycznych. Działania profilaktyczne w zakresie zdrowia psychicznego odgrywają kluczową rolę w zapobieganiu rozwojowi zaburzeń psychicznych oraz wspieraniu dobrostanu emocjonalnego i psychicznego dzieci i młodzieży. Troska o zdrowie psychiczne wymaga świadomego podejmowania działań mających na celu redukcję stresu, rozwijanie umiejętności radzenia sobie z trudnościami, utrzymanie zdrowych relacji interpersonalnych oraz edukację na temat własnej psychiki. Wczesne interwencje i promowanie zdrowych nawyków psychicznych mogą zapobiec poważniejszym problemom, poprawić jakość życia i zwiększyć odporność na stresory dnia codziennego. Dlatego tak ważne jest inwestowanie w działania profilaktyczne, które wspierają równowagę emocjonalną i psychologiczną już od najmłodszych lat.

Tabela XI. Liczba i formy udzielonego wsparcia w PPP w latach 2022-2024.

Zadanie	Forma udzielonego wsparcia	Liczba osób		
		2022	2023	2024
Wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży przez poradnie	Diagnozy pedagogiczne	396	321	307
	Diagnozy psychologiczne	310	419	449
	Wydane opinie psychologiczno – pedagogicznych	279	259	262

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

psychologiczno – pedagogiczne poprzez udzielanie dzieciom, młodzieży i rodzicom pomocy psychologiczno - pedagogicznej	Wydane orzeczenia o kształceniu specjalnym, w tym opinii o WWR	171	181	265
	Porady i konsultacje kierowane do rodziców i nauczycieli (w tym porady postdiagnostyczne)	817	702	671
	Warsztaty dla uczniów w szkołach	0	0	3
Udzielanie pomocy psychologiczno–pedagogicznej dzieciom i młodzieży	Terapia pedagogiczna, w tym zajęcia socjoterapeutyczne, terapia ręki, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z matematyki i korekcyjno-kompensacyjne, TUS	30	13	7
	Terapia psychologiczna, w tym terapia dzieci z zaburzeniami emocji, Zespołem Aspergera, samookaleczeniami, zaburzeniami lękowymi i depresyjnymi	16	12	42
	Terapia logopedyczna	25	16	37

Źródło: Dane PPP w Sulęcinie.

2) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sulęcinie jest jednostką organizacyjną, która realizuje zadania powiatu sulęcińskiego z zakresu pomocy społecznej. Wśród zadań określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych na szczeblu powiatu realizowane są następujące formy rehabilitacji społecznej:

- dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dla osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych oraz w komunikowaniu się, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie rehabilitacji dzieci i młodzieży,
- dofinansowanie kosztów tworzenia i działalności warsztatów terapii zajęciowej.

Od 2013 r. Powiat Sulęciński za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sulęcinie realizuje program „Aktywny samorząd”, którego głównym celem jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. Program obejmuje następujące obszary wsparcia:

a) Moduł I: likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową, w tym:

- Obszar A – likwidacja bariery transportowej (pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu; pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B),
- Obszar B – likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informatycznym (pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania;

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania),

- Obszar C – likwidacja barier w poruszaniu się (pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym; pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego, pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym; pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne tj. protezy, co najmniej na III poziomie jakości, pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne co najmniej na III poziomie jakości),
- Obszar D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej,
- Obszar E - pomoc w kontynuowaniu rehabilitacji w formie wentylacji domowej, adresowana do osób ze stopniem niepełnosprawności lub orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia), które korzystają z koncentratora tlenu lub respiratora w ramach świadczenia udzielanego przez ośrodki domowego leczenia tlenem lub ośrodki wentylacji domowej, tj. pod opieką zespołu długoterminowej opieki domowej dla pacjentów wentylowanych mechanicznie lub pod opieką poradni/ośrodka/ zespołu domowego leczenia tlenem.

b) Moduł II: pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sulęcinie oferuje profesjonalną pomoc osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieciom oraz dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej, wykazującym potrzebę wsparcia w przezwyciężaniu problemów i trudności życiowych. Prowadzone poradnictwo ma na celu wsparcie rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu w obrębie systemu rodzinnego i środowiska lokalnego, wspomaganie w sytuacjach trudnych, pomoc w rozwiązywaniu problemów rozwojowych, kryzysowych, udzielanie rodzinie oraz jej poszczególnym członkom, wykazującym potrzebę wsparcia wielozakresowej pomocy doradczej i informacyjnej na temat ośrodków specjalistycznych i miejsc, w których mogą poddać się terapii.

PCPR w Sulęcinie w latach 2022-2024 udzielał osobom z zaburzeniami psychicznymi dofinansowania w wielu obszarach, w tym przede wszystkim w zaopatrzeniu w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny (47,5% ogółu udzielonych dofinansowań), a także w zakresie turnusów rehabilitacyjnych (26,3%). Z dofinansowań również korzystały osoby z problemem choroby psychicznej. Liczba osób, którym udzielono dofinansowań we wszystkich obszarach, w analizowanym okresie, pozostaje na zbliżonym poziomie (tabela XII).

Tabela XII. Rodzaj udzielonego przez PCPR dofinansowania dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2022-2024.

Rodzaj udzielonego dofinansowania	Liczba osób											
	2022				2023				2024			
	ogół- em	01-U	02-P	12-C	ogół- em	01-U	02-P	12-C	ogół- em	01-U	02-P	12-C
Turnus rehabilitacyjny	14	5	2	7	10	4	2	4	12	3	2	7
Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny	19	1	17	1	21	5	14	2	25	3	16	6
Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych	5	1	2	2	4	-	4	0	4	0	2	2
Inne formy wsparcia –program „Aktywny samorząd”	8	6	2	0	8	4	4	0	7	5	2	0
Razem	46	13	23	10	43	13	24	6	48	11	22	15

* 01-U: niepełnosprawność intelektualna; 02-P: choroby psychiczne; 12-C: całościowe zaburzenia rozwojowe, powstałe przed 16. rokiem życia, z utrwalonymi zaburzeniami interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz stereotypami zachowań, zainteresowań i aktywności o co najmniej umiarkowanym stopniu nasilenia.

Źródło: PCPR w Sulęcinie.

3) Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy PCPR

Ośrodek interwencji kryzysowej to podmiot wyspecjalizowany w zakresie udzielania wsparcia stanowiącego zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód. W ramach tej formy wsparcia udziela się natychmiastowej psychologicznej pomocy specjalistycznej, a także poradnictwa socjalnego lub prawnego²⁷. W powiecie sulęcińskim OIK prowadzony jest przez PCPR w Sulęcinie²⁸. W ramach działalności Ośrodka udzielane jest całodobowe schronienie w hostelu w Sulęcinie przy ul. Moniuszki 4 posiadającym dwa pokoje z 6 miejscami do spania (2 dla osób dorosłych, 4 dla dzieci), kuchnię i łazienkę.

4) Ośrodki Pomocy Społecznej

Na terenie powiatu sulęcińskiego funkcjonuje 5 ośrodków pomocy społecznej, które są jednostkami organizacyjnymi gmin wykonującymi zadania z zakresu pomocy społecznej. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w staraniach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb

²⁷ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej... op. cit.

²⁸ Jednostki organizacyjne pomocy społecznej w województwie lubuskim... op. cit.

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Głównymi celami pomocy społecznej są:

- wsparcie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie (w miarę możliwości) do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej - dla osób nieposiadających dochodu lub o niskich dochodach w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,
- zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,
- zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,
- integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie,
- stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

W latach 2022-2024 w ośrodkach pomocy społecznej na terenie powiatu sulęcińskiego ze świadczeń pomocy społecznej korzystało rocznie od 116 do 124 osób. W analizowanym okresie liczba ta pozostawała na względnie stałym poziomie (tabela XIII).

Tabela XIII. Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2022-2024 zamieszkujących na terenie powiatu sulęcińskiego.

Gmina	2022	2023	2024
Sulęcín	55	53	56
Słońsk	9	10	9
Krzeszyce	8	8	8
Torzým	47	39	43
Lubniewice	5	6	7
Powiat Sulęciński (razem)	124	116	123

Źródło: Dane OPS Sulęcín, GOPS Słońsk, GOPS Krzeszyce, OPS Torzým oraz MGOPS Lubniewice.

5) Środowiskowe Domy Samopomocy

W powiecie sulęcińskim działają dwa środowiskowe domy samopomocy, które są placówkami dziennego pobytu dla osób z zaburzeniami psychicznymi, działającymi na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie środowiskowych domów samopomocy.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Sulęcínie jest placówką dziennego pobytu dla osób z zaburzeniami psychicznymi, która funkcjonuje w ramach pomocy rodzinie w strukturach Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulęcínie. Środowiskowy Dom Samopomocy mieści się w budynku przy ul. Żeromskiego 71. Zajęcia prowadzone są od poniedziałku do piątku w dni robocze w godzinach 7.00 – 15.00. Placówka świadczy swoje usługi dostosowane do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

i niepełnosprawnych intelektualnie. Celem głównym Ośrodka jest środowiskowe wsparcie i pomoc w rozwijaniu umiejętności samodzielnego życia, podniesienie poziomu zaradności życiowej, zwiększenie poczucia pewności siebie i poczucia własnej wartości, wypracowywanie pozytywnego, realnego wizerunku osób niepełnosprawnych oraz przystosowanie do funkcjonowania społecznego w środowisku. Dom dysponuje ponad 20 miejscami z przeznaczeniem dla osób przewlekle psychicznie chorych. W okresie 2022-2024 ŚDS w Sulęcinie obejmował 23-25 uczestników, w tym w większości były to osoby upośledzone umysłowo (tabela XIV).

Tabela XIV. Liczba uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy w Sulęcinie w latach 2022-2024.

Liczba osób przewlekle psychicznie chorych	2022	2023	2024
Ogółem	25	23	24
Liczba osób upośledzonych umysłowo	17	17	18
Liczba osób wykazujących inne zaburzenia czynności psychicznych	8	6	6

Źródło: Dane OPS w Sulęcinie.

Wniosek o skierowanie do Środowiskowego Domu Samopomocy w Sulęcinie na pobyt dzienny składa się do Ośrodka Pomocy Społecznej właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o skierowanie, dołączając zaświadczenie lekarskie, wydane przez lekarza psychiatrę lub lekarza neurologa o występujących zaburzeniach psychicznych oraz zaświadczenie lekarza rodzinnego o stanie zdrowia i o braku przeciwwskazań do uczestnictwa w zajęciach domu wraz z informacją o sprawności w zakresie lokomocji osób niepełnosprawnych fizycznie, a także orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o jej stopniu, o ile osoba takie posiada.

Budynek pozbawiony jest barier architektonicznych przystosowany także dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Do dyspozycji uczestników są pracownie: artystyczna, krawiecka, multimedialna, informatyczna, terapii ruchowej, kulinarna, pokój poradnictwa indywidualnego, które wyposażone są w niezbędny sprzęt umożliwiający podtrzymanie, usprawnienie i rozwój uczestników w różnych sferach życia codziennego. Zajęcia prowadzone są przez wykwalifikowany zespół terapeutów z wsparciem psychologa, których głównym celem jest rozwijanie umiejętności samodzielnego życia oraz przystosowanie do funkcjonowania społecznego w środowisku osób z zaburzeniami psychicznymi.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Lubniewicach jest samorządową jednostką budżetową Gminy Lubniewice, która wykonuje zadania zlecone z zakresu administracji rządowej. Celem głównym ośrodka jest przede wszystkim osiągnięcie przez osoby z niepełnosprawnością intelektualną

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

możliwie najwyższego ich poziomu funkcjonowania w środowisku lokalnym w zakresie czynności dnia codziennego, jak również poprawa funkcjonowania w życiu społecznym oraz zapobieganie izolacji społecznej, podtrzymywanie więzi rodzinnych, motywowanie do aktywności zawodowej osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych. Środowiskowy Dom Samopomocy w Lubniewicach jest typem domu o profilu B (dla osób niepełnosprawnych intelektualnie) C (dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych) oraz D (dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi). Profil B przeznaczony jest dla 14 osób z niepełnosprawnością intelektualną, profil C dla 5 osób wykazujących inne zaburzenia czynności psychicznych, a profil D dla 4 osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnością sprzężoną. Z ośrodka korzystają nie tylko osoby z terenu gminy Lubniewice, ale również osoby z terenu gmin Krzeszyce oraz Bledzew. Zajęcia odbywają się 5 dni w tygodniu, w tym 6 godzin poświęconych jest na zajęcia terapeutyczne. Prowadzone są przez odpowiednio wykwalifikowaną kadrę na podstawie wcześniej opracowanych dokumentów. Uczestnicy mają zapewnione dowozy, a także jeden ciepły posiłek. Zajęcia prowadzone w ośrodku dostosowane są do indywidualnych potrzeb uczestników. Pracownicy ośrodka dbają o dobro uczestników i wysoką jakość świadczonych usług. Dom dostosowany jest do potrzeb osób niepełnosprawnych, nie posiada barier architektonicznych. Uczestnicy korzystają z wielu zajęć prowadzonych w salach służących do terapii tj. pracownia komputerowa, pracownia plastyczna, sala ogólna, sala rehabilitacyjno-wypoczynkowa, pracownia kulinarna, pracownia stolarsko – techniczna oraz pokój indywidualnego poradnictwa psychologicznego. W okresie 2022-2024 ŚDS w Lubniewicach obejmował 23 uczestników, w tym w większości były to osoby upośledzone umysłowo (tabela XV).

Tabela XV. Liczba uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy w Lubniewicach w latach 2022-2024, ze względu na rodzaj zaburzenia psychicznego.

Liczba osób przewlekłe psychicznie chorych	2022	2023	2024
Ogółem	23	23	23
Liczba osób upośledzonych umysłowo	18	18	18
Liczba osób wykazujących inne zaburzenia czynności psychicznych	5	5	5

Źródło: Dane MGOPS w Lubniewicach.

6) Zespoły interdyscyplinarne

Koordinowanie systemu przeciwdziałania przemocy domowej na gminnym szczeblu samorządu terytorialnego należy do zespołów interdyscyplinarnych. W latach 2022-2024 zespoły te rozpatrzyły w powiecie łącznie 183 sprawy dotyczące stosowania przemocy domowej, w tym najwięcej

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

w Sulęcinie oraz Torzymiu. W roku 2024 odnotowano 10-procentowy wzrost liczby rozpatrywanych spraw, w porównaniu do roku 2022 (tabela XVI).

Tabela XVI. Liczba rozpatrzonych spraw dotyczących stosowania przemocy domowej w powiecie sulęcińskim.

Gmina	2022	2023	2024
Sulęcin	41	34	37
Słońsk	6	10	13
Krzeszyce	8	7	9
Torzym	12	14	14
Lubniewice	4	3	5
Powiat Sulęciński (razem)	71	68	78

Źródło: Dane OPS Sulęcin, GOPS Słońsk, GOPS Krzeszyce, OPS Torzym oraz MGOPS Lubniewice.

7) Gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych

Podstawowym zadaniem gminnych komisji jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu, a w szczególności zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla takich osób. Gminne komisje zajmują się w szczególności:

- przyjmowaniem wniosków o skierowanie na leczenie odwykowe,
- prowadzeniem postępowania zmierzającego do motywowania osób uzależnionych,
- kierowaniem wniosków do sądu o nałożenie obowiązku poddania się leczeniu.

W latach 2022-2024 gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych te rozpatrzyły w powiecie łącznie 206 spraw dotyczących nadużywania alkoholu, w tym najwięcej w Słońsku oraz Torzymiu. Komisje te złożyły także 18 wniosków do sądu o zobowiązanie do leczenia odwykowego. W roku 2024 odnotowano 11-procentowy spadek liczby rozpatrywanych spraw dotyczących nadużywania alkoholu, w porównaniu do roku 2022 (tabela XVII).

Tabela XVII. Liczba rozpatrzonych spraw dotyczących nadużywania alkoholu oraz wniosków złożonych do Sądu o zobowiązanie do leczenia odwykowego w powiecie sulęcińskim.

Lp.	Liczba rozpatrzonych spraw	2022	2023	2024
Gmina Sulęcin				
1.	Liczba rozpatrzonych spraw dotyczących nadużywania alkoholu	15	17	2
2.	Liczba wniosków złożonych do Sądu o zobowiązanie do leczenia odwykowego	0	1	0
Gmina Słońsk				
1.	Liczba rozpatrzonych spraw dotyczących nadużywania alkoholu	15	13	12

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

2.	Liczba wniosków złożonych do Sądu o zobowiązanie do leczenia odwykowego	1	4	2
Gmina Krzeszyce				
1.	Liczba rozpatrzonych spraw dotyczących nadużywania alkoholu	5	4	5
2.	Liczba wniosków złożonych do Sądu o zobowiązanie do leczenia odwykowego	0	1	0
Gmina Torzym				
1.	Liczba rozpatrzonych spraw dotyczących nadużywania alkoholu	30	26	18
2.	Liczba wniosków złożonych do Sądu o zobowiązanie do leczenia odwykowego	5	4	0
Gmina Lubniewice				
1.	Liczba rozpatrzonych spraw dotyczących nadużywania alkoholu	11	10	23
2.	Liczba wniosków złożonych do Sądu o zobowiązanie do leczenia odwykowego	0	0	0
Powiat Sulęciński (razem)				
1.	Liczba rozpatrzonych spraw dotyczących nadużywania alkoholu	76	70	60
2.	Liczba wniosków złożonych do Sądu o zobowiązanie do leczenia odwykowego	6	10	2

Źródło: Dane OPS Sulęcín, GOPS Słóńsk, GOPS Krzeszyce, OPS Torzym oraz MGOPS Lubniewice.

8) Warsztat Terapii Zajęciowej

Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu „Razem” w Sulęcínie jest placówką pobytu dziennego dla osób z niepełnosprawnościami, posiadającymi orzeczenie o stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem do terapii zajęciowej. Jest placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym, niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywrócenia umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej odbywa się przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej, zmierzających do rozwijania: umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej, psychofizycznych sprawności oraz podstawowych umiejętności zawodowych, aktywności społecznej osoby z niepełnosprawnością, umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych, właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji. Terapia zajęciowa odbywa się poprzez realizację indywidualnych planów rehabilitacji w funkcjonujących w warsztacie pracowniach: stolarskich, krawieckiej, kulinarnej, technik różnych, plastycznej, multimedialnej, gospodarczej i gospodarstwa domowego. Uczestnicy warsztatu objęci są również opieką lekarza neurologa, psychologa oraz rehabilitantów.

Ogólna liczba uczestników WTZ w okresie 2022-2024 wynosiła 45 osób każdego roku. W ostatnim analizowanym roku (2024) osoby z zaburzeniami psychicznymi stanowiły 66% tej grupy –

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

było to 30 osób, w tym 27 osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz 3 osoby z diagnozą choroby psychicznej (tabela XVIII).

Tabela XVIII. Liczba uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej w Sulęcinie w latach 2022-2024 z uwzględnieniem osób z zaburzeniami psychicznymi.

Rok	Ogólna liczba uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej	W tym z zaburzeniami psychicznymi	
		Symbol przyczyny niepełnosprawności*	
		01-U	02-P
2022	45	25	4
2023	45	25	4
2024	45	27	3

* 01-U: niepełnosprawność intelektualna; 02-P: choroby psychiczne

Źródło: WTZ w Sulęcinie.

9) Placówki wsparcia dziennego

Placówki wsparcia dziennego są jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny, w zakresie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W pracy z dzieckiem współpracują z rodzicami, opiekunami, placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi. Uczestnictwo dzieci w zajęciach jest nieodpłatne i dobrowolne, chyba, że dziecko zostanie skierowane do placówki przez sąd. W powiecie sulęcińskim placówki wsparcia dziennego działają w formie świetlic środowiskowych, m.in. w Sulęcinie, Brzeźnie, Długoszyńcu, Grochowie, Trzebowie, Trzemesznie Lubuskim, Zarzyniu i Żubrowie.

10) Domy dziennego pobytu

Dzienne domy pobytu to placówki pomocy społecznej, których głównym zadaniem jest zapewnienie osobom starszym, chorym lub z niepełnosprawnościami bezpiecznego miejsca pobytu, opieki i pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb. Domy te oferują również różnorodne formy aktywności, takie jak zajęcia terapeutyczne, rekreacyjne, kulturalne i towarzyskie, aby podnosić poziom funkcjonowania, kompensować braki rozwojowe i rozwijać samodzielność. Na terenie powiatu sulęcińskiego działają dwa domy dziennego pobytu oraz dwa kluby dziennego pobytu. Są to: Dzienny Dom „Senior +” w Sulęcinie, Dzienny Dom „Senior +” w Budzigniewie, Klub „Senior+” w Żubrowie oraz Klub „Senior+” w Krzeszycach.

Dzienny Dom „Senior +” w Sulęcinie, działający przy OPS w Sulęcinie, jest miejscem dziennego pobytu, wspólnych spotkań i przede wszystkim aktywizacji Seniorów powyżej 60 roku życia z Gminy Sulęcin. Placówka ta zapewnia podtrzymywanie aktywności społecznej, utrzymanie dobrej kondycji i sprawności ruchowej, utrzymywanie i rozwijanie sprawności intelektualnej, usamodzielnienie i pobudzenie zaradności, rozwijanie różnych zainteresowań, organizację wolnego czasu, oparcie społeczne: zaspokojenie potrzeby kontaktu i przynależności. Przy OPS w Sulęcinie działa także Klub „Senior+” w Żubrowie, będący dla osób starszych miejscem spotkań, które pozwalają na aktywizację i integrację społeczną.

Dzienny Dom „Senior +”, w Budzigniewie jest miejscem, w którym seniorzy z Gminy Słońsk realizują swoje pasje, wykorzystują umiejętności oraz rozwijają zainteresowania. Jest to miejsce, gdzie seniorzy czują się bezpieczni i mogą aktywnie spędzać czas. Osoby korzystające z usług placówki cenią sobie możliwość aktywizacji społecznej i przebywania razem. Mają okazję do wspólnych spotkań, uczestnictwa w różnego rodzaju warsztatach, wyjazdach czy prelekcjach.

Również seniorzy z Gminy Krzeszyce mają możliwość aktywnej integracji z osobami ze swojej grupy wiekowej. Przy OPS w Krzeszycach działa Klub „Senior+” w Krzeszycach, zapewniający społeczną aktywizację w zakresie aktywności ruchowej, a także szereg działań edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych.

11) Dom Pomocy Społecznej w Tursku pełni funkcję obiektu mieszkalnego z pomieszczeniami terapii zajęciowej i rehabilitacji dla osób przewlekle somatycznie chorych i niepełnosprawnych fizycznie. Przeznaczony jest do pobytu osób, które wymagają całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogących samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Zapewnia całodobową opiekę oraz zaspokaja niezbędne potrzeby socjalno-bytowe, opiekuńcze, wspomagające, rehabilitacyjne i religijne mieszkańców. Posiada 180 miejsc w pokojach jedno, dwu i trzyosobowych. W Domu jest także biblioteka z czytelnią, pomieszczenia do terapii i rehabilitacji oraz kaplica. Na każdej kondygnacji są jadalnie,

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

gabinety zabiegowo - pielęgniarskie, świetlice, sale telewizyjne oraz tarasy widokowe. Wiek mieszkańców, jak również stan zdrowia fizycznego powoduje, że mimo braku rozpoznania choroby psychicznej u wielu osób występują zaburzenia psychiczne.

Dom Pomocy Społecznej oferuje szeroki zakres i wysoką jakość świadczonych usług na rzecz mieszkańców. Zapewnia dostęp do lekarza POZ i specjalistycznej opieki psychiatrycznej w ramach świadczeń gwarantowanych z Funduszu Zdrowia. Zatrudnia m.in.: psychologa, magistrów rehabilitacji, pracowników socjalnych, dyplomowane pielęgniarki, ratowników medycznych, opiekunów, a także instruktorów terapii zajęciowej. Jednym z najważniejszych elementów funkcjonowania Domu jest zapewnienie rehabilitacji leczniczej służącej usprawnianiu i leczeniu chorych mieszkańców, a także troska o poczucie bezpieczeństwa, wybór własnego stylu życia oraz uczestnictwo w życiu społecznym, kulturalnym i religijnym. W ramach aktywizacji, kształtowania pożądanych zachowań i urozmaicenia życia codziennego Dom organizuje wiele spotkań i wydarzeń okolicznościowych oraz imprez kulturalnych. .

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej na terenie DPS w Tursku funkcjonuje Zespół Terapeutyczno-Opiekuńczy (ZTO), składający się z pracowników domu. Członkowie Zespołu podejmują próby spojrzenia na mieszkańca z perspektywy jego potrzeb fizycznych, psychicznych, emocjonalnych i społecznych, a tym samym starają się określić potrzeby i oczekiwania każdego mieszkańca. Zespół Terapeutyczny – Opiekuńczy spotyka się według ustalonego harmonogramu oraz w miarę potrzeby. ZTO na bieżąco monitoruje stan psychofizyczny mieszkańców. W przypadkach koniecznych posiedzenia ZTO odbywają się częściej, aniżeli raz w roku.

Ogólna liczba mieszkańców DPS w Tursku w okresie 2022-2024 wynosiła rocznie od 172 do 180 mieszkańców. W roku 2024 mieszkańcy z chorobami psychicznymi stanowili ok. 85% ogółu mieszkańców. Około połowy z tych osób dotyczyła diagnoza różnego rodzaju zespołów otępiennych (tabela XIX).

Tabela XIX. Liczba mieszkańców Domu Pomocy Społecznej w Tursku w latach 2022-2024 z podziałem na rodzaj choroby psychicznej.

Rok	Liczba mieszkańców DPS w Tursku	Liczba mieszkańców z chorobami psychicznymi				
		Upośledzenie umysłowe	ZZA	Choroba Alzheimerera	Inne zespoły otępienne ogółem	Razem
2022	179	7	62	11	82	162
2023	180	7	63	9	81	160
2024	172	6	5	10	71	146

Źródło: Dane Powiatu Sulęcińskiego.

12) Placówki oświatowe

Zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy z 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe obowiązkiem każdej ze szkół opracowanie, realizowanie programu wychowawczo-profilaktycznego obejmującego treści i działania o charakterze wychowawczym skierowane do uczniów oraz treści i działania o charakterze profilaktycznym skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców. Program jest opracowywany na podstawie wyników corocznej diagnozy w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych. Wspomnianą diagnozę przeprowadza dyrektor szkoły lub placówki albo upoważniony przez niego pracownik szkoły lub placówki.

Istotnym jest także zmiana Karty Nauczyciela w 2022 r., która ustaliła standardy zatrudnienia specjalistów: nauczycieli pedagogów, pedagogów specjalnych, psychologów, logopedów lub terapeutów pedagogicznych oraz wskazała obowiązek zatrudnienia specjalistów. Zgodnie z art. 42d ust. 3 Karty Nauczyciela minimalna łączna liczba etatów nauczycieli pedagogów, pedagogów specjalnych, psychologów, logopedów lub terapeutów pedagogicznych jest uzależniona od liczby dzieci lub uczniów w danej szkole:

1. Powyżej 100 uczniów – 2 etaty, plus 0,2 etatu za każde kolejne 100 uczniów.
2. Od 51 do 100 uczniów – 1,5 etatu.
3. Od 41 do 50 uczniów – 1 etat.
4. Od 31 do 40 uczniów – 0,8 etatu.
5. Od 21 do 30 uczniów – 0,6 etatu.
6. Od 11 do 20 uczniów – 0,4 etatu.
7. Od 1 do 10 uczniów – 0,25 etatu.

Ponadto do katalogu nauczycieli specjalistów dodano pedagoga specjalnego, którego zadania zostały określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 9 sierpnia 2017 r. (Dz.U. z 2023 r. poz. 1798) w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach. Obowiązek zatrudniania pedagoga specjalnego w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych oraz integracyjnych został wprowadzony od 1 września 2022 roku, do jego obowiązków należy:

1. Współpraca z nauczycielami, wychowawcami, specjalistami, rodzicami i uczniami w zakresie:
 - rekomendowania działań, które zapewnią uczniom pełny udział w życiu szkoły i przedszkola, także w kontekście dostępności (zgodnie z ustawą o dostępności),

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

- prowadzenia diagnoz i badań, które pomogą rozpoznać potrzeby, możliwości, trudności i mocne strony uczniów,
 - rozwiązywania problemów dydaktycznych i wychowawczych,
 - wskazywania, jakie warunki, sprzęt i materiały są potrzebne do skutecznej nauki danego ucznia.
2. Udział w opracowaniu i realizacji indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych dla uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego (współpraca z zespołem specjalistów).
3. Wspieranie nauczycieli i wychowawców, m.in. w:
- rozpoznawaniu przyczyn trudności uczniów,
 - udzielaniu uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
 - dostosowywaniu metod nauczania do indywidualnych potrzeb dziecka,
 - doborze odpowiednich materiałów i narzędzi dydaktycznych.
4. Bezpośrednie udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom, rodzicom i nauczycielom.
5. Proponowanie tematyki szkoleń dla nauczycieli, szczególnie w zakresie wsparcia uczniów ze specjalnymi potrzebami.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Sulęcinie jest jedyną placówką kształcenia specjalnego w powiecie sulęcińskim. Obejmuje swoją pomocą dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym i głębokim, niepełnosprawnościami sprzężonymi i autyzmem. W skład placówki wchodzi Szkoła Podstawowa z oddziałami przedszkolnymi dla uczniów z lekką, umiarkowaną i znaczną niepełnosprawnością intelektualną, niepełnosprawnościami sprzężonymi i autyzmem. Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy dla uczniów z umiarkowaną i znaczną niepełnosprawnością intelektualną oraz niepełnosprawnościami sprzężonymi. W Ośrodku realizowane są również zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze dla uczniów z głęboką niepełnosprawnością intelektualną (indywidualne i zespołowe). Placówka realizuje założenia programów profilaktyczno-wychowawczych. Ośrodek zapewnia od poniedziałku do piątku opiekę całodobową, a także opiekę świetlicową i medyczną. Posiada własny transport do przewozu osób niepełnosprawnych.

Placówka jest Wiodącym Ośrodkiem Koordynacyjno-Rehabilitacyjno- Opiekuńczym w powiecie sulęcińskim, ponadto realizowane są w niej zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka i jego rodziny. Udziela wsparcia rodzinom małych dzieci z niepełnosprawnościami lub zagrożonymi niepełnosprawnością poprzez informowanie i doradztwo, organizowanie i koordynowanie działań, organizowanie dodatkowych zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju. Ponadto placówka realizuje rządowy program „Za Życiem”.

W 2018 roku otworzono nową część budynku, która spełnia najwyższe standardy dostępności architektonicznej - winda, szerokie i odpowiednio oznaczone korytarze, toalety dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Ponadto w 2021 roku powstał specjalistyczny plac zabaw, a w 2024 roku

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

otworzono drugi plac zabaw, spełniający funkcję boiska wielofunkcyjnego z przystosowaniem dla osób niepełnosprawnych.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Sulęcinie w roku 2024 miał pod opieką 162 osoby, spośród których 1/4 zmagala się z problemem sprzężonych niepełnosprawności, 1/5 z problemem lekkiej niepełnosprawności intelektualnej (20,4% ogółu), niespełna 15% - z problemem autyzmu, natomiast ponad 26% posiadała opinię o potrzebie wczesnego wspomagania. Największa liczba dzieci/młodzieży uczęszczała do szkoły podstawowej (55,5% ogółu) lub korzystała z usług placówki w ramach wczesnego wspomagania rozwoju (26,5%). W latach 2022-2024 w grupie osób kształcących się w SOS-W wzrosła liczba dzieci z lekką niepełnosprawnością intelektualną oraz ze sprzężonymi niepełnosprawnościami, był to odpowiednio wzrost na poziomie 32% oraz 24%. Zmalała natomiast o 43% liczba podopiecznych z umiarkowaną i znaczną niepełnosprawnością intelektualną. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli XX.

Tabela XX. Liczba uczniów SOS-W w Sulęcinie w latach 2022-2024 z uwzględnieniem rodzaju zaburzenia psychicznego

Szkoła/rodzaj zajęć	WWR			Oddziały Przedszkolne			Szkoła Podstawowa			Szkoła Przypasabiająca do Pracy		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Stan na 30 września												
Opinia o potrzebie wczesnego wspomagania	49	48	43	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Autyzm	0	0	0	11	13	18	3	6	6	0	0	0
Z lekką niepełnosprawnością intelektualną	0	0	0	2	1	1	23	25	32	0	0	0
Z umiarkowaną i znaczną niepełnosprawnością intelektualną	0	0	0	3	4	1	12	9	10	6	4	1
Ze sprzężonymi niepełnosprawnościami	0	0	0	3	2	2	27	31	35	3	4	4
Z głęboką niepełnosprawnością intelektualną	0	0	0	0	0	0	6	6	7	0	0	0
Inne niepełnosprawności	0	0	0	7	5	2	0	0	0	0	0	0
Liczba ogółem	49	48	43	26	25	24	71	77	90	9	8	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SOS-W w Sulęcinie.

13) Powiatowy Urząd Pracy w Sulęcinie jest jednostką organizacyjną Powiatu Sulęcińskiego, który działa na podstawie ustawy z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia. Do jego zadań należy między innymi aktywizacja zawodowa zarejestrowanych bezrobotnych w tym również niepełnosprawnych bez prawa do renty. Osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP mogą skorzystać z różnych form aktywizacji tj.: staże, prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, szkolenia, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej. Mogą zostać również skierowane

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

na stanowiska utworzone w ramach refundacji pracodawcy kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy.

W roku 2024 w PUP w Sulęcinie zarejestrowanych było łącznie 9 osób bezrobotnych niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi, w tym 3 kobiety i 6 mężczyzn. Były to głównie osoby z chorobą psychiczną (kod 02-P; 88,9%). W porównaniu z rokiem 2022, kiedy osób tych było 17, zauważono wyraźny spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi (tabela XXI).

Tabela XXI. Liczba osób bezrobotnych z niepełnosprawnościami z zaburzeniami psychicznymi zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sulęcinie w latach 2022-2024.

Płeć	Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi zarejestrowanych w PUP w Sulęcinie								
	2022			2023			2024		
	01-U	02-P	12-C	01-U	02-P	12-C	01-U	02-P	12-C
Kobiety	1	3	0	1	3	0	0	3	0
Mężczyźni	2	10	1	1	4	0	1	5	0
Razem	3	13	1	2	7	0	1	8	0
Ogółem	17			9			9		

* 01-U: niepełnosprawność intelektualna; 02-P: choroby psychiczne; 12-C: całościowe zaburzenia rozwojowe, powstałe przed 16. rokiem życia, z utrwalonymi zaburzeniami interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz stereotypami zachowań, zainteresowań i aktywności o co najmniej umiarkowanym stopniu nasilenia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Sulęcinie.

Ze wsparcia PUP w Sulęcinie w zakresie aktywizacji zawodowej, w analizowanym okresie (2022-2024), skorzystały łącznie 3 osoby z zaburzeniami psychicznymi, w tym 2 realizujące staże w roku 2023 oraz 1 realizująca staż w roku 2022. Poziom aktywizacji zawodowej u osób z zaburzeniami psychicznymi jest niepokojąco niski. Prawdopodobnie spowodowane jest to następującymi czynnikami:

- brakiem kwalifikacji potrzebnych do podjęcia zatrudnienia,
- brakiem doświadczenia lub długotrwałą przerwą w zatrudnieniu,
- lękiem w kontaktach społecznych, nieśmiałością, niską aktywnością i motywacją do podjęcia pracy,
- niewystarczającą liczbą działań skierowaną na zaktywizowanie tej grupy, w tym również ograniczoną informacją skierowaną do pracodawców o ulgach i korzyściach w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych i ich funkcjonowaniu w pracy,

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

- wstydem środowiskowym (dotyczy głównie osób z chorobami psychicznymi: nerwice, depresje, schizofrenie), wywodzącym się z braku akceptacji osób chorych, często nawet strachem, spowodowanym zbyt małą wiedzą na temat tego rodzaju schorzeń,
- brakiem wykwalifikowanej kadry - psychologa - w Urzędzie Pracy w zakresie kompetentnej i fachowej obsługi osób niepełnosprawnych, w tym chorych psychicznie,
- niechęcią pracodawców do zatrudniania osób z chorobami psychicznymi,
- brakiem odpowiednich ofert pracy w tym m.in. w niepełnym wymiarze.

14) Komenda Powiatowa Policji w Sulęcinie

Policja pełni kluczową rolę w zakresie ochrony zdrowia psychicznego poprzez działania interwencyjne, prewencyjne i współpracę z innymi instytucjami, w tym:

- interwencje kryzysowe,
- koordynacja działań (współpraca z pogotowiem ratunkowym, szpitalami, ośrodkami pomocy społecznej oraz organizacjami pozarządowymi w celu zapewnienia kompleksowej opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi),
- wymiana informacji,
- prewencja i edukacja,
- kampanie społeczne: udział w kampaniach edukacyjnych mających na celu zwiększenie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego i redukcję stygmatyzacji osób z zaburzeniami psychicznymi,
- ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi,
- udzielanie pierwszej pomocy,
- monitoring osób z zaburzeniami psychicznymi w przestrzeni publicznej,
- patrole i nadzór,
- interwencje w przypadkach przemocy domowej.

KPP w Sulęcinie realizuje m.in. procedurę „Niebieskie Karty”, której celem jest zatrzymanie przemocy domowej i udzielenie pomocy i wsparcia osobom potrzebującym. Na podstawie danych otrzymanych z KPP w Sulęcinie, w okresie 2022-2024 można zauważyć znaczący spadek liczby spraw dotyczących zakładania niebieskich kart (-48%), jednak nadal w wielu środowiskach, szczególnie wiejskich, występuje przyzwolenie społeczne na stosowanie przemocy, w tym w szczególności wobec kobiet i dzieci (tabela XXII).

Tabela XXII. Liczba niebieskich kart w powiecie sulęcińskim w latach 2022-2024.

Miejsce zamieszkania	2022	2023	2024
Miasto	72	47	31
Wieś	118	101	87
Razem	190	148	118

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Sulęcinie

Z udostępnionych przez KPP informacji wynika, że w 2024 r. w powiecie sulęcińskim 39 osób dokonało prób samobójczych, z czego 6 zakończyło się zgonem. W 2022 r. były to 22 próby, w tym 3 zgony, natomiast w 2023 r. były 34 zamachy samobójcze, z czego 9 zakończyło się zgonem. Warto zwrócić uwagę, że liczba dokonanych samobójstw zakończonych zgonem wśród mężczyzn jest większa, niż wśród kobiet. KPP nie gromadzi informacji na temat liczby osób dokonujących zamachów samobójczych z powodu zaburzeń psychicznych i/lub zaburzeń zachowania. Szczegółowe dane dot. liczby zamachów samobójczych w powiecie sulęcińskim przedstawiono w tabeli XXIII.

Tabela XXIII. Liczba zamachów samobójczych w powiecie sulęcińskim w latach 2022-2024.

Rok	Liczba zamachów samobójczych		Liczba zamachów samobójczych zakończonym zgonem	
2022	33	11 kobiet w tym 2 do 18 r.ż.	3	0 kobiet
		22 mężczyzn, w tym 2 do 18 r.ż.		3 mężczyzn
2023	34	9 kobiet, wszystkie pełnoletnie	9	0 kobiet
		25 mężczyzn, wszyscy pełnoletni		9 mężczyzn
2024	39	13 kobiet w tym 1 do 18 r.ż.	6	0 kobiet
		26 mężczyzn w tym 2 do 18 r.ż.		6 mężczyzn

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Sulęcinie.

Rola policji w ochronie zdrowia psychicznego jest złożona i wymaga nie tylko szybkiej i skutecznej reakcji w sytuacjach kryzysowych, ale także współpracy z innymi służbami i instytucjami, aby zapewnić długoterminowe wsparcie i prewencję. Kluczowe jest także odpowiednie szkolenie funkcjonariuszy oraz prowadzenie działań edukacyjnych w społecznościach, aby zwiększyć świadomość na temat zdrowia psychicznego i dostępnych form pomocy.

15) Sąd Rejonowy w Sulęcinie

Nieodłącznym elementem wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi w powiecie sulęcińskim są działania podejmowane przez Sąd Rejonowy III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Sulęcinie, związane z zabezpieczeniem interesów tej grupy osób i ich rodzin. Działania te realizowane są poprzez kierowanie na leczenie odwykowe oraz psychiatryczne, a także wydawanie postanowień w sprawie umieszczenia w domu pomocy społecznej bez zgody osoby zainteresowanej. W latach 2022-2024 wydano 61 postanowień w sprawie skierowania na leczenie odwykowe oraz 4 w sprawie skierowania na leczenie

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

psychiatryczne. Ponadto, wydano w tym okresie 8 postanowień w sprawie umieszczenia w domu pomocy społecznej bez zgody osoby zainteresowanej. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli XXIV.

Tabela XXIV. Liczba wniosków i postanowień sądowych związanych z leczeniem odwykowym i psychiatrycznym.

Lp.	Rodzaj spraw	2022	2023	2024
1.	Liczba przyjętych wniosków o skierowanie na leczenie odwykowe	27	32	9
2.	Liczba wydanych postanowień w sprawie skierowania na leczenie odwykowe	17	26	18
3.	Liczba przyjętych wniosków o skierowanie na leczenie psychiatryczne	7	14	11
4.	Liczba wydanych postanowień w sprawie skierowania na leczenie psychiatryczne	1	1	2
5.	Liczba wydanych postanowień w sprawie umieszczenia w domu pomocy społecznej bez zgody osoby zainteresowanej	5	1	2

Zródło: Sąd Rejonowy w Sulęcinie

16) organizacje pozarządowe (NGO)

Organizacje pozarządowe (NGO) odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu i wspieraniu zdrowia psychicznego w społeczeństwie. Działając na rzecz poprawy życia psychicznego NGO zajmują się m.in. zwiększaniem dostępności do pomocy psychologicznej i terapeutycznej, edukacją społeczeństwa dotyczącą tematyki zdrowia psychicznego, walką z uprzedzeniami, a także wywieraniem wpływu na rzecz poprawy systemu opieki zdrowotnej związanej ze zdrowiem psychicznym²⁹.

Na terenie powiatu sulęcińskiego działa kilka organizacji pozarządowych, których działania skupiają się na ochronie i promocji zdrowia, w tym dwie organizacje działają także w obszarze zdrowia psychicznego.

²⁹ Bułacz J., Konfederacja Inicjatyw Pozarządowych Rzeczypospolitej, NGO - organizacje pozarządowe i ich wpływ na poprawę zdrowia psychicznego w Polsce, grudzień 2023, konfederacjaipr.pl/ [dostęp: 01.03.2025 r.].

Wnioski

1. W powiecie sulęcińskim świadczenia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej udzielane są przez 7 podmiotów wykonujących działalność leczniczą w 8 lokalizacjach.
2. Dostępność do finansowanych przez NFZ ambulatoryjnych świadczeń z obszaru zdrowia psychicznego dla dorosłych mieszkańców powiatu sulęcińskiego zapewniają 3 placówki medyczne oferujące tego rodzaju usługi na rynku publicznym.
3. Dostępność do finansowanych przez NFZ ambulatoryjnych świadczeń z obszaru zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży zamieszkujących w powiecie sulęcińskim zapewnia Centrum Wsparcia i Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Sulęcinie, prowadzące ośrodek środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży.
4. Najdłuższe listy oczekujących pacjentów w województwie lubuskim dotyczą świadczeń psychiatrycznych ambulatoryjnych dla dorosłych w Centrum Zdrowia Psychicznego, świadczeń w centrum zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży (II poziom referencyjny) oraz świadczeń psychiatrycznych ambulatoryjnych dla dorosłych. Z kolei najdłuższe czasy oczekiwania obserwuje się w przypadku świadczeń rehabilitacji psychiatrycznej, leczenia zaburzeń nerwicowych dla dorosłych oraz świadczeń w centrum zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży w ramach poradni zdrowia psychicznego.
6. Na zwiększoną dostępność do świadczeń ambulatoryjnych z obszaru zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży zamieszkujących w powiecie sulęcińskim w dużym stopniu wpływa działalność Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Sulęcinie.
7. Biorąc pod uwagę świadczenia niedostępne na terenie powiatu sulęcińskiego, w większości przypadków mieszkańcy mogą skorzystać z usług zdrowotnych finansowanych przez NFZ w Międzyrzeczu, Gorzowie Wielkopolskim i Ciborzu.
8. Powiat Sulęciński dysponuje licznymi zasobami mającymi zastosowanie w działaniach z zakresu promocji oraz profilaktyki zdrowia psychicznego, a także współpracuje z wieloma podmiotami zajmującymi się udzielaniem wsparcia i opieki wobec osób z zaburzeniami psychicznymi.

5. Ocena potrzeb lokalnej społeczności w zakresie zdrowia psychicznego

5.1. Problemy zdrowotne w zakresie zdrowia psychicznego

Wśród najbardziej rozpowszechnionych problemów zdrowotnych dorosłych mieszkańców powiatu sulęcińskiego w grupie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania wskazać należy reakcję na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne (0,5% populacji), zaburzenia lękowe inne niż w postaci fobii (0,4%), zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu (0,3%), schizofrenię (0,2%) oraz inne zaburzenia nerwicowe, jak np. neurastenia czy zespół depersonalizacji - derealizacji (0,2%). Z diagnozą większości rozpoznanych zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w publicznym systemie zdrowotnym pojawiają się częściej kobiety, wyjątkiem są zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, a także schizofrenia oraz inne zaburzenia nerwicowe. Rozpowszechnienie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w powiecie sulęcińskim w latach 2022-2024, mierzone liczbą dorosłych pacjentów korzystających ze świadczeń finansowanych przez NFZ w opiece psychiatrycznej i leczeniu uzależnień, pozostaje na takim samym poziomie. Szczegóły przedstawiono w tabeli XXV.

Tab. XXV. Liczba dorosłych mieszkańców powiatu sulęcińskiego z rozpoznaniem zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania wg klasyfikacji ICD-10, korzystających z finansowanych przez NFZ świadczeń w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień w latach 2022-2024.

Kod ICD-10	Rozpoznanie	Rok			Rozpowszechnienie w populacji (%)	
	Nazwa	2022	2023	2024	2022	2024
F43	Reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne	110	122	127	0,5	0,5
F41	Inne zaburzenia lękowe	95	94	119	0,4	0,4
F10	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu	71	72	88	0,3	0,3
F20	Schizofrenia	44	46	47	0,2	0,2
F48	Inne zaburzenia nerwicowe	53	47	44	0,2	0,2
F06	Inne zaburzenia psychiczne spowodowane uszkodzeniem lub dysfunkcją mózgu i chorobą somatyczną	45	53	36	0,1	0,1
F99	Zaburzenie psychiczne, inaczej nie określone	32	51	36	0,1	0,1
F19	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane naprzemiennym przyjmowaniem środków wyżej wymienionych (F10-F18) i innych środków psychoaktywnych	25	32	33	0,1	0,1
F32	Epizod depresyjny	40	31	33	0,1	0,1

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

F33	Zaburzenia depresyjne nawracające	21	16	18	0,1	0,1
F60	Specyficzne zaburzenia osobowości	11	8	16	0,1	0,1
F31	Zaburzenia afektywne dwubiegunowe	10	12	13	0,0	<0,1
F00	Otępienie w chorobie Alzheimera	11	15	12	0,0	<0,1
F07	Zaburzenia osobowości i zachowania spowodowane chorobą, uszkodzeniem lub dysfunkcją mózgu	9	10	10	0,0	<0,1
Pozostałe z grupy F00-F99		66	74	66	0,2	0,2
Razem		643	683	698	2,6	2,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Lubuskiego OW NFZ.

Wśród najbardziej rozpowszechnionych schorzeń z grupy zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania wśród mieszkańców powiatu sulęcińskiego poniżej 18 r.ż. wskazać należy reakcję na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne (0,3% populacji). Liczba dzieci i młodzieży, korzystających ze świadczeń opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień na rynku publicznym, zmalała w latach 2022-2024 o 26,2% (84 osoby w roku 2022; 62 osoby w roku 2024). Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli XXVI.

Tab. XXVI. Liczba dzieci i młodzieży w powiecie sulęcińskim z rozpoznaniem zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania wg klasyfikacji ICD-10, korzystających z finansowanych przez NFZ świadczeń w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień w latach 2022-2024.

Rozpoznanie		Rok			Rozpowszechnienie w populacji (%)	
Kod ICD-10	Nazwa	2022	2023	2024	2022	2024
F43	Reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne	31	23	19	0,5	0,3
F41	Inne zaburzenia lękowe	5	7	6	0,1	0,1
F99	Zaburzenie psychiczne, inaczej nie określone	4	6	5	0,1	0,1
F19	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane naprzemiennym przyjmowaniem środków wyżej wymienionych (F10-F18) i innych środków psychoaktywnych	0	3	4	0,0	0,1
F10	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu	0	1	3	0,0	0,0
F84	Całościowe zaburzenia rozwojowe	3	4	3	0,0	0,0
F91	Zaburzenia zachowania	5	2	3	0,1	0,0
F92	Mieszane zaburzenia zachowania i emocji	9	5	3	0,1	0,0
F32	Epizod depresyjny	4	1	2	0,1	0,0
F42	Zaburzenie obsesyjno-kompulsyjne (nerwica natręctw)	1	2	2	0,0	0,0
F50	Zaburzenia odżywiania	0	0	2	0,0	0,0
F70	Upośledzenie umysłowe lekkie	2	1	2	0,0	0,0
F90	Zaburzenia hiperkinetyczne (zespoły nadpobudliwości ruchowej)	2	4	2	0,0	0,0

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

F93	Zaburzenia emocjonalne rozpoczynające się zwykle w dzieciństwie	2	3	2	0,0	0,0
F71	Upośledzenie umysłowe umiarkowane	2	1	1	0,0	0,0
F80	Specyficzne zaburzenia rozwoju mowy i języka	0	1	1	0,0	0,0
F95	Tiki	0	0	1	0,0	0,0
F98	Inne zaburzenia zachowania i emocji rozpoczynające się zwykle w dzieciństwie i w wieku młodzieńczym	0	0	1	0,0	0,0
Pozostałe z grupy F00-F99		14	11	0	0,2	1,0
Razem		84	75	62	1,3	1,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Lubuskiego OW NFZ.

Omawiając dane statystyczne NFZ należy podkreślić, że dane z systemów opieki zdrowotnej są zazwyczaj ograniczone do przypadków objętych opieką medyczną finansowaną ze środków publicznych i pomijają osoby korzystające ze świadczeń na rynku prywatnym oraz osoby niekorzystające z pomocy z różnych przyczyn, w tym m.in. w związku z trudnościami w dostępie do opieki zdrowotnej (np. terytorialnymi, finansowymi), czy też w obawie przed stygmatyzacją. Biorąc pod uwagę szacunki badania EZOP II³⁰, wskazujące na rozpowszechnienie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania na poziomie nawet do 26,5%, oraz liczbę ludności powiatu sulęcińskiego (ok. 33,5 tys.) – omawiane problemy zdrowotne mogą dotyczyć nawet ponad 8,8 tys. mieszkańców.

5.2. Niepełnosprawność

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Gorzowie Wielkopolskim w latach 2022-2024 wydał mieszkańcom powiatu sulęcińskiego w wieku 16 lat i więcej łącznie 2 400 orzeczeń stwierdzających stopień niepełnosprawności, w tym 206 z przyczyn związanych z zaburzeniami zdrowia psychicznego (8,6% ogółu). Wśród ogółu orzeczeń stwierdzających stopień niepełnosprawności z powodu omawianych przyczyn znalazły się 34 orzeczenia oznaczone symbolem 01-U (niepełnosprawność intelektualna; 16,5%), 159 oznaczonych symbolem 02-P (choroby psychiczne; 77,2%) oraz 13 z symbolem 12-C (całościowe zaburzenia rozwojowe, powstałe przed 16. rokiem życia, z utrwalonymi zaburzeniami interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz stereotypami zachowań, zainteresowań i aktywności o co najmniej umiarkowanym stopniu nasilenia; 6,3%). Wśród 206 wydanych w latach 2022-2024 orzeczeń większość dotyczyła umiarkowanego (55,8%) oraz znacznego (31,6%) stopnia niepełnosprawności. Liczba orzeczeń wydawanych w latach 2022-2024 w związku z zaburzeniami zdrowia psychicznego pozostaje na względnie stałym poziomie. Szczegółowych danych dostarcza tabela XXVII.

³⁰ Dane EZOP II... op. cit.

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

Tab. XXVII. Liczba orzeczeń stwierdzająca stopień niepełnosprawności wydanych mieszkańcom powiatu sulęcińskiego przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Gorzowie Wielkopolskim w latach 2022-2024.

Stopień niepełnosprawności	Symbol przyczyny niepełnosprawności*		Rok			
			2022	2023	2024	Razem
Stopień znaczny	Razem	Liczba	26	23	16	65
		% ogółu	38,2	29,9	26,2	31,6
	01-U	Liczba	4	2	7	13
	02-P	Liczba	19	20	7	46
	12-C	Liczba	3	1	2	6
Stopień umiarkowany	Razem	Liczba	34	42	39	115
		% ogółu	50,0	54,5	63,9	55,8
	01-U	Liczba	4	8	5	17
	02-P	Liczba	30	32	34	96
	12-C	Liczba	0	2	0	2
Stopień lekki	Razem	Liczba	8	12	6	26
		% ogółu	11,8	15,6	9,8	12,6
	01-U	Liczba	1	2	1	4
	02-P	Liczba	7	8	2	17
	12-C	Liczba	0	2	3	5
Łącznie	Razem	Liczba	68	77	61	206
		% ogółu	100,0	100,0	100,0	100,0
	01-U	Liczba	9	12	13	34
		% ogółu	13,2	15,6	21,3	16,5
	02-P	Liczba	56	60	43	159
		% ogółu	82,4	77,9	70,5	77,2
	12-C	Liczba	3	5	5	13
		% ogółu	4,4	6,5	8,2	6,3

* 01-U: niepełnosprawność intelektualna; 02-P: choroby psychiczne; 12-C: całościowe zaburzenia rozwojowe, powstałe przed 16. rokiem życia, z utrwalonymi zaburzeniami interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz stereotypami zachowań, zainteresowań i aktywności o co najmniej umiarkowanym stopniu nasilenia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Gorzowie Wielkopolskim.

W latach 2022-2024 wydano także 91 orzeczeń stwierdzających stopień niepełnosprawności z przyczyn związanych z zaburzeniami zdrowia psychicznego w populacji mieszkańców powiatu sulęcińskiego w wieku do 16 roku życia (38,2% ogółu). Zdecydowana większość wydana została w związku całościowymi zaburzeniami rozwojowymi, powstałymi przed 16 rokiem życia, z utrwalonymi zaburzeniami interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz stereotypami zachowań, zainteresowań i aktywności o co najmniej umiarkowanym stopniu nasilenia (kod 12-C; 85,7%). Niepełnosprawność intelektualna związana była z 11% wydanych orzeczeń, choroba psychiczna –

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

z 3,3%. W grupie dzieci i młodzieży z otrzymanym orzeczeniem dominowali chłopcy (75,8%). W analizowanym okresie odsetek wydawanych orzeczeń w omawianej populacji wzrósł o 20% (z 30 w roku 2022 do 36 w roku 2024).

5.3. Absencja chorobowa związana z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania

Problem chorób psychicznych znajduje swoje odzwierciedlenie także na rynku pracy. Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania były w roku 2023 grupami chorobowymi generującymi najwyższe wydatki w strukturze wydatków ogółem na świadczenia z tytułu niezdolności do pracy (16,9% ogółu wydatków), wyprzedzając tym samym choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej (15,4%), urazy, zatrucia i inne określone skutki działania czynników zewnętrznych (13,9%), choroby związane z okresem ciąży, porodu i połogu (11,4%), choroby układu oddechowego (8,9%), układu krążenia (7,5%) oraz układu nerwowego (7%)³¹. W roku 2024 zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania były przyczyną wydania ponad 1,07 tys. zaświadczeń lekarskich (6,6% ogółu) związanych z niezdolnością do pracy 421 mieszkańców powiatu sulęcińskiego, związanych łącznie z ponad 19,6 tys. dniami absencji chorobowej. Wśród 3 głównych przyczyn niezdolności do pracy w omawianej grupie chorób wśród mężczyzn znajdują się: reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne (37,4% ogółu), epizody depresyjne (13,3%) oraz zaburzenia lękowe inne niż w postaci fobii (12,9%). W przypadku kobiet były to: reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne (44,7% ogółu), zaburzenia lękowe inne niż w postaci fobii (15,3%) oraz epizody depresyjne (12,2%). Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli XXVIII i XXIX.

Tab. XXVIII. Absencja chorobowa mężczyzn w powiecie sulęcińskim w 2024 r. z tytułu choroby własnej z zakresu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania.

Rozpoznanie		Liczba dni absencji chorobowej	Zaświadczenia lekarskie	
			Liczba	%
	Ogółem (F00-F99)	7 400	412	100,0
	w tym:			
F43	Reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne	2 908	154	37,4
F32	Epizod depresyjny	1 035	55	13,3
F41	Inne zaburzenia lękowe	1 003	53	12,9
F48	Inne zaburzenia nerwicowe	299	24	5,8
F10	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu	293	22	5,3

³¹ Wydatki na świadczenia z ubezpieczeń społecznych związane z niezdolnością do pracy w 2023 r ZUS, Warszawa 2024 r.

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

F19	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane naprzemiennym przyjmowaniem środków wyżej wymienionych (F10-F18) i innych środków psychoaktywnych	324	20	4,9
F20	Schizofrenia	291	17	4,1
F22	Uporczywe zaburzenia urojeniowe	221	15	3,6
F34	Uporczywe zaburzenia nastroju (afektywne)	245	12	2,9
F06	Inne zaburzenia psychiczne spowodowane uszkodzeniem lub dysfunkcją mózgu i chorobą somatyczną	255	10	2,4
F21	Zaburzenie typu schizofrenii (schizotypowe)	159	6	1,5
F33	Zaburzenia depresyjne nawracające	73	5	1,2
F11	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane używaniem opiatów	61	4	1,0
F42	Zaburzenie obsesyjno-kompulsyjne (nerwica natręctw)	25	4	1,0
--	Pozostałe z zakresu F00-F99	208	11	2,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Tab. XXIX. Absencja chorobowa kobiet w powiecie sulęcińskim w 2024 r. z tytułu choroby własnej z zakresu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania.

Rozpoznanie		Liczba dni absencji chorobowej	Zaświadczenia lekarskie	
			Liczba	%
	Ogółem (F00-F99)	12 262	666	100,0
	w tym:			
F43	Reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne	5 371	298	44,7
F41	Inne zaburzenia lękowe	2 328	102	15,3
F32	Epizod depresyjny	1 436	81	12,2
F48	Inne zaburzenia nerwicowe	853	67	10,1
F33	Zaburzenia depresyjne nawracające	553	24	3,6
F10	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu	251	18	2,7
F60	Specyficzne zaburzenia osobowości	259	17	2,6
F34	Uporczywe zaburzenia nastroju (afektywne)	196	10	1,5
F31	Zaburzenia afektywne dwubiegunowe	228	9	1,4
F19	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane naprzemiennym przyjmowaniem środków wyżej wymienionych (F10-F18) i innych środków psychoaktywnych	84	6	0,9
F51	Nieorganiczne zaburzenia snu	69	6	0,9
F70	Upośledzenie umysłowe lekkie	122	5	0,8
F20	Schizofrenia	94	4	0,6
F07	Zaburzenia osobowości i zachowania spowodowane chorobą, uszkodzeniem lub dysfunkcją mózgu	92	4	0,6
--	Pozostałe z zakresu F00-F99	326	15	2,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

5.4. Zgony z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania oraz zamachy samobójcze

W roku 2023 z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania zmarło 143 mieszkańców województwa lubuskiego. Wskaźnik zgonów wyniósł w tym okresie 14,6/100 tys. mieszkańców, w związku z czym jego wartość była istotnie wyższa w porównaniu do tej z roku 2019 (6,7/100 tys.), a także wyższa od wartości dla kraju w tym samym okresie (13,3/100 tys.). Dane dot. zgonów z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania nie są publikowane w statystyce publicznej na poziomie powiatów, w związku z czym przedstawiono dane dla województwa.

W województwie lubuskim obserwuje się niższy wskaźnik samobójstw na 10 tys. mieszkańców niż ma to miejsce w kraju ogółem – 1,1 vs. 1,2. Zgodnie z danymi Komendy Powiatowej Policji w Sulęcinie w latach 2022-2024 w powiecie odnotowano łącznie 18 samobójstw, w tym wszystkie dotyczyły mężczyzn. Osoby te najczęściej należały do grupy wiekowej 60 lat i więcej (27,7%) oraz 30-39 lat (22,2%). Należy podkreślić, że wśród tych 18 osób nie było żadnego przypadku z grupy wiekowej poniżej 18 r. ż.

Wnioski

1. Wśród najbardziej rozpowszechnionych problemów zdrowotnych dorosłych mieszkańców powiatu sulęcińskiego w grupie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania wskazać należy reakcję na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne, zaburzenia lękowe inne niż w postaci fobii, zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu, schizofrenię oraz inne zaburzenia nerwicowe, jak np. neurastenia czy zespół depersonalizacji – derealizacji.
2. Z diagnozą większości rozpoznań zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w publicznym systemie zdrowotnym pojawiają się częściej kobiety, wyjątkiem są zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, a także schizofrenia oraz inne zaburzenia nerwicowe.
3. Rozpowszechnienie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w powiecie sulęcińskim w latach 2022-2024, mierzone liczbą dorosłych pacjentów korzystających ze świadczeń finansowanych przez NFZ w opiece psychiatrycznej i leczeniu uzależnień, pozostaje na takim samym poziomie.
4. Wśród najbardziej rozpowszechnionych schorzeń z grupy zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania wśród mieszkańców powiatu sulęcińskiego poniżej 18 r.ż. wskazać należy reakcję na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne. Liczba dzieci i młodzieży, korzystających ze świadczeń opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień na rynku publicznym, zmalała w latach 2022-2024 o ponad 25%.

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

5. Dane z systemów opieki zdrowotnej są zazwyczaj ograniczone do przypadków objętych opieką medyczną finansowaną ze środków publicznych i pomijają osoby korzystające ze świadczeń na rynku prywatnym oraz osoby niekorzystające z pomocy z różnych przyczyn. Biorąc pod uwagę szacunki badania EZOP II, wskazujące na rozpowszechnienie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania na poziomie nawet do 26,5% oraz liczbę ludności powiatu sulęcińskiego – omawiane problemy zdrowotne mogą dotyczyć nawet ponad 8,8 tys. mieszkańców.
6. Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Gorzowie Wielkopolskim w latach 2022-2024 wydał mieszkańcom powiatu sulęcińskiego w wieku 16 lat i więcej łącznie 2 400 orzeczeń stwierdzających stopień niepełnosprawności, w tym 206 z przyczyn związanych z zaburzeniami zdrowia psychicznego (8,6% ogółu). W latach 2022-2024 wydano także 91 orzeczeń stwierdzających stopień niepełnosprawności z przyczyn związanych z zaburzeniami zdrowia psychicznego w populacji mieszkańców powiatu sulęcińskiego w wieku do 16 roku życia (38,2% ogółu).
7. W roku 2024 zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania były przyczyną wydania ponad 1,07 tys. zaświadczeń lekarskich (6,6% ogółu) związanych z niezdolnością do pracy 421 mieszkańców powiatu sulęcińskiego, związanych łącznie z ponad 19,6 tys. dniami absencji chorobowej. Wśród 3 głównych przyczyn niezdolności do pracy w omawianej grupie chorób znajdują się: reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne, epizody depresyjne oraz zaburzenia lękowe inne niż w postaci fobii.
9. W roku 2023 z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania zmarło 143 mieszkańców województwa lubuskiego. Wskaźnik zgonów wyniósł w tym okresie 14,6/100 tys. mieszkańców, w związku z czym jego wartość była istotnie wyższa w porównaniu do tej z roku 2019, a także wyższa od wartości dla kraju w tym samym okresie.
10. W województwie lubuskim obserwuje się niższy wskaźnik samobójstw na 10 tys. mieszkańców niż ma to miejsce w kraju ogółem – 1,1 vs. 1,2. W powiecie sulęcińskim w latach 2022-2024 odnotowano łącznie 18 samobójstw, w tym wszystkie dotyczyły mężczyzn.

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

6. Cele operacyjne i planowane interwencje

Cel operacyjny 1		Upowszechnienie zintegrowanego i kompleksowego modelu ochrony zdrowia psychicznego		
Zaplanowane interwencje [zadania NPOZP – jeżeli dotyczy]	Forma realizacji	Czas realizacji	Podmioty realizujące	Wskaźniki monitorujące
1.1. Opracowanie lokalnego programu zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym rozwoju CZP oraz placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży w powiecie [CSZ 1a, zadanie 1] – załącznik 1 POZP	Opracowanie programu	2025	Zespół Koordynujący	Liczba opracowanych dokumentów
1.3. Utworzenie CZP zgodnie z zasadami organizacyjnymi zawartymi w rozdziale 5 Programu. CSZ 1a, zadanie 2] Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego	Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023 - 2030, wyznaczając m.in. powiaty do realizacji tego Programu, zakłada utworzenie i rozwój Centrum Zdrowia Psychicznego oraz placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży w powiecie. Zgodnie z załącznikiem nr 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie programu pilotażowego w centrach zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 875 z późn. zm.) od 2019 roku powiat sulęciński jest objęty programem pilotażu przez Samodzielny Publiczny Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Międzyrzeczu na mocy zawartej umowy z Narodowy Fundusz Zdrowia o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej. Celem jest przetestowanie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej opartego na centrach zdrowia psychicznego w aspektach organizacji, finansowania, jakości oraz dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej. Tego rodzaju przedsięwzięcia wymagają jednak odpowiedniej bazy lokalowej i środków finansowych. Powiat sulęciński nie dysponuje możliwościami zarówno w zakresie bazy lokalowej jak i finansowym, które pozwoliłyby na organizację tak wszechstronnych form wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.			

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

Cel operacyjny 2	Upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego			
Zaplanowane interwencje [zadania NPOZP – jeżeli dotyczy]	Forma realizacji	Czas realizacji	Podmioty realizujące	Wskaźniki monitorujące
2.1. Opracowanie oraz aktualizacje lokalnego programu poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej oraz samopomocy środowiskowej [CSZ 1d, zadanie 1] – załącznik 2 POZP	przyznawanie i wypłacanie świadczeń pomocy społecznej (np. zasiłki okresowe, celowe, stałe)	2025-2030	samorząd gminny	Liczba wypłaconych świadczeń
	tworzenie i prowadzenie ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi: środowiskowych domów samopomocy, klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, (zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej)	2025-2030	samorząd gminny i powiatowy	Liczba utworzonych, prowadzonych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi
	prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi (zadanie zlecone gminy, powiatu z zakresu administracji rządowej)	2025-2030	samorząd gminny i powiatowy	Liczba prowadzonych środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi
	tworzenie grup wsparcia i programów samopomocowych	2025-2030	samorząd gminny i powiatowy	Liczba utworzonych grup
	prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach treningowych lub wspomaganych (zadanie własne gminy, powiatu)	2025-2030	samorząd gminny i powiatowy	Liczba prowadzonych mieszkań
	organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi (zadanie gminy zlecone z zakresu administracji rządowej)	2025-2030	samorząd gminny	Liczba świadczeń, usług

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

2.3. Wspieranie finansowe projektów organizacji pozarządowych służących rozwojowi form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi [CSZ 1d, zadanie 2]	Ogłaszanie konkursów ofert	2025-2030	Zarząd Powiatu Sulęcińskiego	1. Liczba NGO, którym udzielono wsparcia 2. Liczba uczestników objętych działaniami NGO
2.4. Zwiększanie udziału pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi w działalności powiatowych centrów pomocy rodzinie [CSZ 1d, zadanie 3]	Rehabilitacja społeczna: 1) dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych, 2) dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dla osób niepełnosprawnych, 3) dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych oraz w komunikowaniu się, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych, 4) dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych, 5) dofinansowanie rehabilitacji dzieci i młodzieży, 6) dofinansowanie w ramach programu „Aktywny samorząd”.	2025-2030	PCPR	1. Liczba wnioskodawców z zaburzeniami psychicznymi, będących odbiorcami działań

Cel operacyjny 3	Aktywizacja zawodowa i społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi
-------------------------	--

Zaplanowane interwencje [zadania NPOZP – jeżeli dotyczy]	Forma realizacji	Czas realizacji	Podmioty realizujące	Wskaźniki monitorujące
3.1. Zwiększanie dostępności rehabilitacji zawodowej, organizacja poradnictwa zawodowego i szkoleń zawodowych dla osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi [CSZ 1e, zadanie 1]	Objęcie wsparciem osób z niepełnosprawnościami w tym z zaburzeniami psychicznymi poradnictwem zawodowym oraz szkoleniami i stażami	2025-2030	PUP	1. Liczba działań 2. Liczba osób objętych wsparciem
3.2. Prowadzenie kampanii szkoleniowo-informacyjnej adresowanej do pracodawców promującej zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami, w tym	Inicjowanie spotkań z pracodawcami powiatu sulęcińskiego, w celu przekazania informacji o możliwości zatrudnienia	2025-2030	PUP	Liczba spotkań

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

z zaburzeniami psychicznymi [CSZ 1e, zadanie 2]	osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi			
3.3. Zwiększenie udziału zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi w ramach działań podejmowanych przez PUP [CSZ 1e, zadanie 3]	Zastosowanie usług pośrednictwa pracy wobec osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi, tworzenie miejsc pracy z wykorzystaniem instrumentów rynku pracy (roboty publiczne, prace interwencyjne, refundacja kosztów wyposażenie/doposażenia stanowiska pracy, rozpoczęcie działalności gospodarczej.	2025-2030	PUP	Liczba osób, które podjęły pracę /rozpoczęły działalność gospodarczą

Cel operacyjny 4	Skoordynowanie dostępnych form opieki i pomocy
-------------------------	---

Zaplanowane interwencje [zadania NPOZP – jeżeli dotyczy]	Forma realizacji	Czas realizacji	Podmioty realizujące	Wskaźniki monitorujące
4.1. Powołanie i działanie lokalnego zespołu koordynującego realizację Programu [CSZ 1f, zadanie 1]	1) Powołanie Zespołu 2) Spotkania Zespołu 3) Przygotowanie protokołów z posiedzeń Zespołu	2025-2030	Zarząd Powiatu Sulęcińskiego	Liczba spotkań Zespołu
4.2. Opracowanie oraz aktualizacje lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego [CSZ 1f, zadanie 2] zawierającego szczegółowy plan zapewnienia mieszkańcom koordynowanych, medycznych i społecznych świadczeń;	Opracowanie programu	2025	Zespół koordynujący realizację Programu	Liczba opracowanych dokumentów oraz jego aktualizacji
4.3. Realizacja, koordynowanie i monitorowanie lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego [CSZ 1f, zadanie 3]	Koordynowanie i monitorowanie realizacji POZP	2025-2030	Zespół koordynujący realizację Programu	Liczba sprawozdań z realizacji
4.4. Przygotowanie i udostępnienie mieszkańcom oraz samorządowi województwa aktualizowanego corocznie przewodnika informującego o lokalnie dostępnych formach opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi –	1) Opracowanie przewodnika 2) Udostępnienie przewodnika mieszkańcom oraz samorządowi województwa	2025-2030	Zespół koordynujący realizację Programu	Liczba opracowań lub aktualizacji przewodnika o dostępnych formach pomocy 2. Liczba miejsc publikacji

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

w postaci papierowej lub elektronicznej [CSZ 1f, zadanie 4]				
--	--	--	--	--

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

Cel operacyjny 5	Udzielanie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dzieciom, uczniom, rodzicom i nauczycielom
-------------------------	---

Zaplanowane interwencje [zadania NPOZP – jeżeli dotyczy]	Forma realizacji	Czas realizacji	Podmioty realizujące	Wskaźniki monitorujące
5.1. Zapewnienie wsparcia specjalistycznego dzieciom i uczniom, z uwzględnieniem ich zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych i rozwojowych, ich rodzinom oraz nauczycielom przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną przy współpracy z podmiotami działającymi na rzecz wsparcia dzieci, uczniów, rodzin, nauczycieli [CSZ 1g, zadanie 1]	Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2499) wskazuje, iż jednym z zadań poradni jest: - prowadzenie edukacji dotyczącej ochrony zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli (udział w zebraniach rad pedagogicznych, działalność informacyjno-szkoleniowa, warsztat, wykłady, prelekcje) Dla dzieci i uczniów: 1) diagnozowanie dzieci i młodzieży w celu określenia indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych (wydawanie orzeczeń, opinii; 2) udzielanie dzieciom i młodzieży bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej; 3) realizowanie zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję szkoły; Dla rodziców: 1) udzielanie pomocy rodzicom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży oraz w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych i wychowawczych (m.in. warsztaty, porady, konsultacje, wykłady prelekcje) Dla nauczycieli: wspieranie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych;	2025-2030	PPP	1. Liczba działań 2. Liczba odbiorców działań

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

	pomoc w rozpoznawaniu potrzeb uczniów, w rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży, w rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień uczniów			
5.2. Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i uczniom, z uwzględnieniem ich zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych i rozwojowych, ich rodzinom oraz nauczycielom w jednostkach systemu oświaty [CSZ 1g, zadanie 2]	Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1798) uczniom, rodzicom oraz nauczycielom udziela i organizowana jest pomoc psychologiczno-pedagogiczna. Dla dzieci i uczniów: 1) zajęcia rozwijające uzdolnienia; 2) zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się; 3) zajęcia specjalistyczne: korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne oraz inne zajęcia o charakterze terapeutycznym; 4) zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego – pomoc w planowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej, 5) porady i konsultacje – indywidualne spotkania wspierające rozwój emocjonalny i społeczny; 6) warsztaty Dla rodziców: 1) porady, konsultacje i warsztaty – pomoc w zrozumieniu potrzeb dziecka, wsparcie wychowawcze Dla nauczycieli: 1) konsultacje ze specjalistami – pomoc w dostosowaniu metod pracy, 2) udział w zespołach interdyscyplinarnych – planowanie wsparcia dla uczniów, 3) szkolenia i doskonalenie zawodowe – zwiększenie kompetencji w zakresie pracy z uczniem o specjalnych potrzebach	2025-2030	PO	1. Liczba działań 2. Liczba odbiorców działań

7. Koszty realizacji zaplanowanych działań

Interwencje zaplanowane w ramach realizacji Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2024-2030 finansowane będą z budżetu powiatu sulęcińskiego oraz innych źródeł pozabudżetowych.

W chwili opracowywania Programu trudno jest określić jego koszty z uwagi na szereg zadań nałożonych do realizacji w rozporządzeniu oraz złożoność zadań lokalnych. Zapewne powinny one być dostosowane do potrzeb oraz skali realizacji poszczególnych zadań przewidzianych w Programie.

Proponowane źródła finansowania Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego m. in.:

- środki z budżetu: powiatu sulęcińskiego, gmin,
- środki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego,
- środki Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego,
- Narodowego Funduszu Zdrowia,
- środki pozabudżetowe np. pozyskiwane z funduszy strukturalnych i regionalnych z budżetu Unii Europejskiej,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Powiatowego Urzędu Pracy w Sulęcinie.

8. Monitoring Programu

Monitoring Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2024-2030 będzie oparty o opracowywanie sprawozdań okresowych oraz sprawozdania końcowego z wszystkich zrealizowanych działań. Elementarną częścią składową sprawozdań będą sprawozdania częściowe, składane przez podmioty realizujące zadania wskazane w Programie (zarówno te składane obligatoryjnie, jak i fakultatywnie – w przypadku jednostek, które nie są podległe lub nadzorowane przez powiat). Sprawozdania okresowe powinny zostać opracowane w terminach: do dnia 15 marca każdego roku za poprzedni rok kalendarzowy, począwszy od terminu do 15 marca 2026 r. za rok 2025.

Zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023–2030³² Powiat Sulęciński będzie przekazywał ministrowi właściwemu do spraw zdrowia co 2 lata informację o zrealizowanych lub podjętych zadaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego za 2 ostatnie lata, w terminie do dnia 15 maja roku następującego po ostatnim roku objętym informacją. Informacja ta

³² Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu... op. cit.

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

powinna zostać przekazana w terminach: do 15 maja 2027 r. (za lata 2025-2026), do 15 maja 2029 r. (za lata 2027-2028), do 15 maja 2031 r. (za lata 2029-2030).

Spis tabel

Tab. I. Struktura organizacyjna podmiotów leczniczych udzielających świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej w powiecie sulęcińskim.	14
Tab. II. Struktura organizacyjna podmiotów leczniczych udzielających świadczeń opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień w powiecie sulęcińskim.	15
Tabela III. Liczba porad udzielonych w poradni zdrowia psychicznego SPZOZ w Sulęcinie w latach 2022-2024.....	17
Tabela IV. Mieszkańcy powiatu sulęcińskiego leczeni w poradni zdrowia psychicznego dla dorosłych ogółem oraz po raz pierwszy w latach 2022-2024.	17
Tabela V. Liczba porad udzielonych w poradni terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia SPZOZ w Sulęcinie w latach 2022-2024.	19
Tabela VI. Mieszkańcy powiatu sulęcińskiego leczeni w poradni terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia SPZOZ w Sulęcinie ogółem oraz po raz pierwszy w latach 2022-2024.	19
Tabela VII. Pacjenci leczeni z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem alkoholu w latach 2022-2024 w SPZOZ w Sulęcinie z uwzględnieniem wieku pacjenta.....	19
Tab. VIII. Dostęp do świadczeń opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień na rynku publicznym dla powiatu sulęcińskiego.	21
Tab. IX. Średni czas oczekiwania oraz liczba osób oczekujących w kolejkach do skorzystania z wybranych zakresów świadczeń w opiece psychiatrycznej w województwie lubuskim.	22
Tab. X. Apteki na terenie powiatu sulęcińskiego.	23
Tabela XI. Liczba i formy udzielonego wsparcia w PPP w latach 2022-2024.....	25
Tabela XII. Rodzaj udzielonego przez PCPR dofinansowania dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2022-2024. .	28
Tabela XIII. Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2022-2024 zamieszkujących na terenie powiatu sulęcińskiego.	29
Tabela XIV. Liczba uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy w Sulęcinie w latach 2022-2024.	30
Tabela XV. Liczba uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy w Lubniewicach w latach 2022-2024, ze względu na rodzaj zaburzenia psychicznego.	31
Tabela XVI. Liczba rozpatrzonych spraw dotyczących stosowania przemocy domowej w powiecie sulęcińskim.	32
Tabela XVII. Liczba rozpatrzonych spraw dotyczących nadużywania alkoholu oraz wniosków złożonych do Sądu o zobowiązanie do leczenia odwykowego w powiecie sulęcińskim.	32
Tabela XVIII. Liczba uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej w Sulęcinie w latach 2022-2024, z uwzględnieniem osób z zaburzeniami psychicznymi.....	34
Tabela XIX. Liczba mieszkańców Domu Pomocy Społecznej w Tursku w latach 2022-2024 z podziałem na rodzaj choroby psychicznej.....	36
Tabela XX. Liczba uczniów SOS-W w Sulęcinie w latach 2022-2024 z uwzględnieniem rodzaju zaburzenia psychicznego ..	39
Tabela XXI. Liczba osób bezrobotnych z niepełnosprawnościami z zaburzeniami psychicznymi zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sulęcinie w latach 2022-2024.	40
Tabela XXII. Liczba niebieskich kart w powiecie sulęcińskim w latach 2022-2024.	42
Tabela XXIII. Liczba zamachów samobójczych w powiecie sulęcińskim w latach 2022-2024.....	42
Tabela XXIV. Liczba wniosków i postanowień sądowych związanych z leczeniem odwykowym i psychiatrycznym.....	43

Tab. XXV. Liczba dorosłych mieszkańców powiatu sulęcińskiego z rozpoznaniem zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania wg klasyfikacji ICD-10, korzystających z finansowanych przez NFZ świadczeń w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień w latach 2022-2024.....	45
Tab. XXVI. Liczba dzieci i młodzieży w powiecie sulęcińskim z rozpoznaniem zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania wg klasyfikacji ICD-10, korzystających z finansowanych przez NFZ świadczeń w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień w latach 2022-2024.	46
Tab. XXVII. Liczba orzeczeń stwierdzająca stopień niepełnosprawności wydanych mieszkańcom powiatu sulęcińskiego przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Gorzowie Wielkopolskim w latach 2022-2024.....	48
Tab. XXVIII. Absencja chorobowa mężczyzn w powiecie sulęcińskim w 2024 r. z tytułu choroby własnej z zakresu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania.	49
Tab. XXIX. Absencja chorobowa kobiet w powiecie sulęcińskim w 2024 r. z tytułu choroby własnej z zakresu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania.	50

Bibliografia

1. Action for Mental Health. Activities co-funded from European Community Public Health Programmes 1997-2004 [źródło internetowe: europa.eu.int].
2. Bułacz J., Konfederacja Inicjatyw Pozarządowych Rzeczypospolitej, NGO - organizacje pozarządowe i ich wpływ na poprawę zdrowia psychicznego w Polsce, grudzień 2023, konfederacjaipr.pl/ [dostęp: 01.03.2025 r.].
3. Comprehensive Mental Health Action Plan 2013–2030, World Health Organization 2021.
4. Dane EZOP II [ezop.edu.pl].
5. Eurobarometer survey, 2023 [https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3032].
6. Jednostki organizacyjne pomocy społecznej w województwie lubuskim, https://bip.lubuskie.uw.gov.pl/polityka_spoleczna/jednostki_organizacyjne_pomocy_spolecznej [dostęp: 12.02.2025 r.].
7. Komunikat CBOS nr BS/124/2008 pt. „Osoby chore psychicznie w społeczeństwie”.
8. Mapa potrzeb zdrowotnych na lata 2022-2026, Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień [https://basiw.mz.gov.pl/].
9. Marszałek L., Systemy wsparcia społecznego w procesie rehabilitacji osób niepełnosprawnych, Seminare 26, 2009, s. 201-213.
10. Nierówności w zdrowiu i znaczenie ich pomiaru w ramach realizacji NPZ. Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH -Państwowy Instytut Badawczy. Warszawa 2021.
11. Portal organizacji pozarządowych, spis organizacji, spis.ngo.pl [dostęp: 01.03.2025 r.].
12. Rekomendacje dla praktyki i polityki zdrowotnej, EZOP II [ezop.edu.pl].
13. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 11 października 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień [Dz.U. 2022 poz. 2184].
14. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 14 grudnia 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie programu pilotażowego w centrach zdrowia psychicznego [Dz.U. 2019 poz. 2444].
15. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 września 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej [tekst jedn. Dz.U. 2021 poz. 540 z późn. zm.].
16. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie programu pilotażowego w centrach zdrowia psychicznego [Dz.U. 2018 poz. 852].
17. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 kwietnia 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie programu pilotażowego w centrach zdrowia psychicznego [Dz.U. 2022 poz. 955].

18. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień [Dz.U. 2013 poz. 1386]
19. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 czerwca 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie programu pilotażowego w centrach zdrowia psychicznego [Dz.U. 2023 poz. 1288].
20. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025. Dz.U. 2021 poz. 642.
21. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 [Dz.U. 2023 poz. 2480].
22. Serwis internetowy Centrum Wsparcia i Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Sulęcinie, <https://cwtuw.pl/> [dostęp: 12.03.2025 r.].
23. Serwis internetowy Ośrodka Terapii Grunwald Stanisław Bojkowski, www.osrodekzdrowiabojkowski.pl [dostęp: 12.03.2025 r.].
24. Sęk H., Cieślak R., Wsparcie społeczne – sposoby definiowania, rodzaje i źródła wsparcia, wybrane koncepcje teoretyczne, w: Wsparcie społeczne, stres i zdrowie, red. H. Sęk, R. Cieślak, PWN, Warszawa 2004, s. 14.
25. Strathdee G, Thornicroft G. (1997). Community psychiatry and service evaluation. W: Murray R., Hill P., McGuffin P. (Eds.) The Essentials of Postgraduate Psychiatry, 3rd Edition. Cambridge: Cambridge University Press.
26. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej [Tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 1283].
27. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego [Tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 917].
28. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, art. 5 pkt. 27 [tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 146 poz. 2135 z późn. zm.].
29. World Health Organization. Promoting mental health: concepts, emerging evidence, practice (Summary Report). Geneva: World Health Organization; 2004.
30. World mental health report: transforming mental health for all, WHO 2022 [<https://iris.who.int/>].
31. Wydatki na świadczenia z ubezpieczeń społecznych związane z niezdolnością do pracy w 2023 r ZUS, Warszawa 2024 r.
32. Zabdyr-Jamróż M., Pilotaż Centrów Zdrowia Psychicznego od roku 2018: w stronę modelu psychiatrycznej opieki środowiskowej, Instytut Zdrowia Publicznego UJ CM, Kraków: 31 maja 2022.

Załączniki

Załącznik 1. Lokalny program zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym rozwoju Centrum Zdrowia Psychicznego oraz placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży w powiecie sulęcińskim

1. Wprowadzenie

Ochrona zdrowia psychicznego mieszkańców powiatu sulęcińskiego stanowi ważny obszar polityki zdrowotnej realizowanej przez Powiat Sulęciński. Zaburzenia psychiczne bardzo często są przyczyną powstawania trudnych sytuacji życiowych, których dane osoby nie są w stanie przezwyciężyć. Osoby z zaburzeniami psychicznymi bardzo często mają trudności z samodzielnym funkcjonowaniem społecznym i są zagrożone wykluczeniem społecznym, w związku z czym bardzo istotne jest zapewnienie im równego i stale zwiększającego się dostępu do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym rozwoju Centrum Zdrowia Psychicznego oraz placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży.

Lokalny program zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym rozwoju Centrum Zdrowia Psychicznego oraz placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży, powstał na podstawie zapisów Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030. Celem głównym Programu jest upowszechnianie zintegrowanego i kompleksowego modelu ochrony zdrowia psychicznego w oparciu o model opieki środowiskowej, a jego realizacja przyczyni się do poprawy jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi.

Nierówności w zdrowiu, według definicji sformułowanej na rzecz WHO przez M. Whitehead, to systematyczne różnice w stanie zdrowia między różnymi grupami społeczno-ekonomicznymi. Nierówności te są spowodowane czynnikami społecznymi (a zatem mogą być modyfikowane) i jednocześnie są niesprawiedliwe. Osoby, które są w gorszej sytuacji społeczno-ekonomicznej, zazwyczaj umierają w młodszy wiek, a w ciągu krótszego życia często mają więcej problemów zdrowotnych. Te „nierówności zdrowotne” są nieustannym wyzwaniem dla zdrowia publicznego we wszystkich krajach europejskich i wciąż są przedmiotem licznych badań w różnych dziedzinach³³.

Zróznicowanie sytuacji zdrowotnej populacji jest głównie efektem nierówności warunków codziennego życia i dostępu do zasobów ekonomicznych, społecznych i kulturowych. Wszystkie

³³ Nierówności w zdrowiu i znaczenie ich pomiaru w ramach realizacji NPZ. Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH -Państwowy Instytut Badawczy. Warszawa 2021.

wymienione czynniki wpływają na kształtowanie zachowań zdrowotnych, od których zależy przede wszystkim stan zdrowia ludności. Badania obejmujące kraje europejskie pokazują, że stan zdrowia populacji stale się poprawia, a umieralność maleje we wszystkich grupach społecznych. Mimo to zróżnicowanie zdrowia w zależności od dochodów, pozycji zawodowej czy wykształcenia – bo takie są najczęściej przyjmowane wskaźniki pozycji społecznej – nie tylko jest trwałe, ale też w wielu krajach, zwiększa się w ciągu kolejnych dekad w rezultacie szybszego spadku umieralności w grupach charakteryzujących się lepszą pozycją społeczno-ekonomiczną. Podobne procesy można zaobserwować również w Polsce³⁴.

2. Środowiskowy model ochrony zdrowia psychicznego osób dorosłych - Centra Zdrowia Psychicznego

Polska od wielu lat zmaga się z problemem zapewnienia pacjentom należytej opieki psychiatrycznej od strony systemowej i organizacyjnej. Główną przyczyną tej sytuacji jest skrajnie niski poziom finansowania psychiatrii (jeden z najniższych w Europie) oraz zbyt duża liczba łóżek szpitalnych przy jednoczesnym niedoborze opieki ambulatoryjnej i dziennej. System cechuje brak odpowiedniej proporcji pomiędzy bazą szpitalną i pozaszpitalną, niedorozwój opieki o charakterze środowiskowym i rozproszenie opieki medycznej. Wszystko to powoduje, że część pacjentów nie ma dostępu do kompleksowej i koordynowanej opieki psychiatrycznej. Rosnącym problemem są także niedobory kadry medycznej, szczególnie zbyt mała liczba psychiatrów w stosunku do dużych i stale rosnących potrzeb zdrowotnych, co jeszcze bardziej uwypakowała pandemia koronawirusa. Dodatkową barierą jest to, iż większość łóżek jest zlokalizowanych w dedykowanych szpitalach psychiatrycznych, a nie np. w szpitalach ogólnych. Zdaniem ekspertów może to wzmacniać poczucie społecznej stygmatyzacji pacjentów z problemami psychicznymi. Podobnie jak w kwestii poziomu finansowania, Polska jest daleko w tyle za innymi krajami europejskimi także w zakresie nowoczesnych trendów, takich jak zmniejszanie zakresu opieki szpitalnej na rzecz rozwoju modelu środowiskowego³⁵.

Model psychiatrycznej opieki środowiskowej dla dorosłych jest oparty na centrach zdrowia psychicznego (Centrum Zdrowia Psychicznego), działających na zasadzie przychodni zlokalizowanych blisko miejsca zamieszkania (w ramach lokalnej wspólnoty społecznej) przy jednoczesnym odchodzeniu od opieki szpitalnej, która będzie nadal realizowana w najtrudniejszych przypadkach wymagających hospitalizacji. Model opieki środowiskowej zakłada kompleksowość i koordynację opieki nad pacjentem

³⁴ Ibidem.

³⁵ Zabdyr-Jamróz M., Pilotaż Centrów Zdrowia Psychicznego od roku 2018: w stronę modelu psychiatrycznej opieki środowiskowej, Instytut Zdrowia Publicznego UJ CM, Kraków: 31 maja 2022.

w ramach działających struktur centrów zdrowia psychicznego, a zatem wypełnia dotychczasowe braki związane z rozproszeniem świadczeń zdrowotnych i brakiem koordynacji całego procesu³⁶.

Centrum Zdrowia Psychicznego realizuje środowiskową opiekę psychiatryczną, której celem jest³⁷:

- poprawa jakości leczenia psychiatrycznego i psychoterapii – jego dostępności, ciągłości, kompleksowości, dostosowania do potrzeb, możliwej do osiągnięcia skuteczności i standardu warunków świadczenia pomocy;
- pomoc osobom z zaburzeniami psychicznymi w odzyskiwaniu zdrowia, pozycji społecznej, oczekiwanej jakości życia;
- tworzenie warunków do społecznej integracji osób z zaburzeniami psychicznymi oraz przeciwdziałanie stygmatyzacji i wykluczeniu;
- ograniczenie częstości i długości czasu trwania hospitalizacji;
- uruchomienie inicjatyw i zasobów lokalnej społeczności na rzecz profilaktyki i ochrony zdrowia psychicznego.

Centrum Zdrowia Psychicznego dla dorosłych jest podmiotem udzielającym skoordynowanych i kompleksowych świadczeń opieki zdrowotnej z zakresu opieki psychiatrycznej. Placówka ta zapewnia, w miarę możliwości, natychmiastową pomoc w przypadkach nagłych, a w przypadkach pilnych - w czasie nie dłuższym niż 72 godziny. Kompleksowość opieki świadczonej przez Centrum Zdrowia Psychicznego wynika z indywidualizacji i koordynacji pomocy udzielanej osobom z zaburzeniami psychicznymi mieszkającym w obszarze działania Centrum Zdrowia Psychicznego, ze zróżnicowania realizowanych świadczeń zdrowotnych oraz ich koordynacji ze świadczeniami społecznymi, a także z dostosowania struktury organizacyjnej do potrzeb lokalnej wspólnoty społecznej. W ramach systemu ochrony zdrowia psychicznego w Polsce wyróżnia się Centrum Zdrowia Psychicznego typu A oraz Centrum Zdrowia Psychicznego typu B. W obu typach Centrum Zdrowia Psychicznego udzielane są świadczenia psychiatryczne ambulatoryjne, leczenia środowiskowego (domowego) z punktem zgłoszeniowo-konsultacyjnym oraz dzienne świadczenia psychiatryczne. Świadczenia psychiatryczne stacjonarne udzielane są tylko w Centrum Zdrowia Psychicznego typu A, natomiast całodobową opiekę w ramach punktu zgłoszeniowo-konsultacyjnego zapewnić musi Centrum Zdrowia Psychicznego typu B³⁸. W tabeli I przedstawiono różnice pomiędzy ww. typami Centrum Zdrowia Psychicznego.

³⁶ Ibidem.

³⁷ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r.... op. cit.

³⁸ Ibidem.

Tab. I. Rodzaje świadczeń udzielanych w Centrum Zdrowia Psychicznego typu A oraz B.

Rodzaje świadczeń	Centrum Zdrowia Psychicznego typu A	Centrum Zdrowia Psychicznego typu B
Świadczenia stacjonarne (psychiatryczne oraz w miejscu udzielania pomocy doraźnej)	tak	nie
Świadczenia dzienne psychiatryczne	tak	tak
Świadczenia ambulatoryjne całodobowej opieki w ramach punktu zgłoszeniowo-konsultacyjnego	nie	tak
Świadczenia ambulatoryjne psychiatryczne	tak	tak
Świadczenia ambulatoryjne leczenia środowiskowego (domowego) z punktu zgłoszeniowo-konsultacyjnego	tak	tak

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023–2030.

Pierwszy kontakt osoby zgłaszającej się do Centrum Zdrowia Psychicznego z powodu zaburzeń psychicznych ma miejsce w punkcie zgłoszeniowo-konsultacyjnym, gdzie jest możliwe natychmiastowe przekierowanie do ambulatorium Centrum Zdrowia Psychicznego, poza wyjątkowymi okolicznościami związanymi z ryzykiem dla życia chorych albo dla zdrowia lub życia innych osób. Centrum Zdrowia Psychicznego udziela pomocy³⁹:

- 1) czynnej – leczenia i wsparcia osobom z przewlekłymi zaburzeniami psychicznymi, wymagającym ciągłości opieki, aktywnego podtrzymywania kontaktu, wyprzedzającego powstawanie poważniejszych problemów zdrowotnych;
- 2) długoterminowej – innym osobom z przewlekłymi zaburzeniami psychicznymi;
- 3) krótkoterminowej – osobom z zaburzeniami epizodycznymi lub nawracającymi;
- 4) doraźnej – osobom w stanach nagłych i pilnych, a w centrach typu B całodobowej w ramach punktu zgłoszeniowo-konsultacyjnego;
- 5) konsultacyjnej – innym osobom potrzebującym świadczeń diagnostycznych lub porad.

Centrum Zdrowia Psychicznego ściśle współdziała w rozwiązywaniu problemów zdrowotnych i społecznych pacjentów z podmiotami świadczącymi oparcie społeczne, aktywizację społeczno-zawodową i inne aktywności pomocowe na terenie odpowiedzialności terytorialnej centrum. Istnieje możliwość udzielania przez Centrum Zdrowia Psychicznego innych specjalistycznych świadczeń, w zależności od potrzeb (np. świadczeń leczenia zaburzeń nerwicowych, świadczeń psychogeriatrycznych, rehabilitacyjnych) lub w celu realizacji niezbędnych świadczeń szczególnych (pomoc kryzysowa, hostele, turnusy). W Centrum Zdrowia Psychicznego można organizować alternatywne wobec tradycyjnych formy wsparcia i leczenia, jeżeli regulacje prawne, dostępne środki

³⁹ Ibidem.

i posiadane kompetencje na to pozwalają i jeżeli odpowiadają one na realne zapotrzebowanie osób objętych opieką⁴⁰.

Model psychiatrycznej opieki środowiskowej dla dorosłych organizowany jest w Polsce na podstawie przepisów Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie programu pilotażowego w centrach zdrowia psychicznego. Początkowo, w roku 2018⁴¹, w pilotażu Centrum Zdrowia Psychicznego zaplanowano udział jedynie dwóch podmiotów obejmujących swym działaniem część obszaru województwa lubuskiego – był to Samodzielny Publiczny Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Międzyrzeczu (powiat międzyrzecki) oraz Wielospecjalistyczny Szpital Wojewódzki w Gorzowie Wlkp. sp. z o. o (m. Gorzów Wielkopolski), nie było wśród nich podmiotu zlokalizowanego na terenie powiatu sulęcińskiego lub obejmującego swym działaniem jego obszar. Dopiero z końcem roku 2019⁴² pilotaż rozszerzono o powiat sulęciński, gdzie jako realizatora wskazano Samodzielny Publiczny Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Międzyrzeczu, obejmujący do tej pory swym działaniem jedynie powiat międzyrzecki. W roku 2022⁴³ do pilotażu w województwie lubuskim dołączył Wojewódzki Szpital Specjalistyczny dla Nerwowo i Psychicznie Chorych Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Ciborzu, obejmujący swym działaniem kolejne dwa obszary powiatowe (m. Zielona Góra, powiat zielonogórski). Następnie, w roku 2023⁴⁴, rozszerzono zasięg działalności Samodzielnego Publicznego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Międzyrzeczu o kolejny obszar powiatowy (powiat słubicki). Z kolei w roku 2024, rozszerzono zasięg działalności Wielospecjalistycznego Szpitala Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. o kolejne dwa obszary powiatowe (powiat gorzowski, powiat strzelecko-drezdenecki). Aktualnie w województwie lubuskim działanie Centrów Zdrowia Psychicznego obejmuje swym zasięgiem 8 obszarów powiatowych spośród 14. Jest to 6 powiatów (sulęciński, międzyrzecki, słubicki, gorzowski, strzelecko-drezdenecki, zielonogórski) oraz 2 miasta na prawach powiatu (Gorzów Wielkopolski i Zielona Góra).

Nie należy jednak zapominać, że Centrum Zdrowia Psychicznego nie jest jedyną formą opieki psychiatrycznej dostępnej dla mieszkańców. Niezależnie od Centrum Zdrowia Psychicznego, w powiecie sulęcińskim usługi świadczą m.in. dwie poradnie zdrowia psychicznego dla dorosłych, poradnia terapii uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu, dwie poradnie leczenia uzależnień, a także poradnia psychologiczna. Wykaz tych podmiotów przedstawiono w podrozdziale 4. Programu Ochrony Zdrowia

⁴⁰ Ibidem.

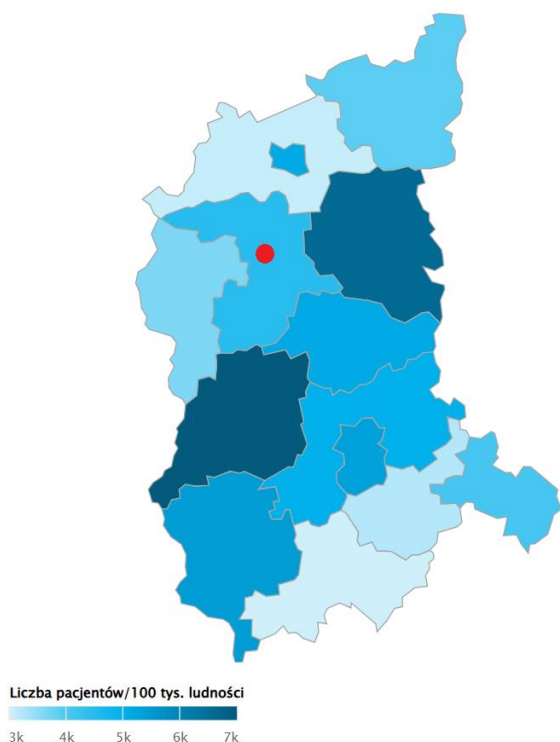
⁴¹ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie programu pilotażowego w centrach zdrowia psychicznego [Dz.U. 2018 poz. 852].

⁴² Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 14 grudnia 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie programu pilotażowego w centrach zdrowia psychicznego [Dz.U. 2019 poz. 2444].

⁴³ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 kwietnia 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie programu pilotażowego w centrach zdrowia psychicznego [Dz.U. 2022 poz. 955].

⁴⁴ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 czerwca 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie programu pilotażowego w centrach zdrowia psychicznego [Dz.U. 2023 poz. 1288].

Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030 (Ocena powiatowych zasobów mających zastosowanie w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego). W roku 2023 w placówkach opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień leczono ponad 37,4 tys. mieszkańców województwa lubuskiego (4 686/100 tys. ludności). Najliczniej w opiece psychiatrycznej leczyli się mieszkańcy powiatu krośnieńskiego (6 999/100 tys. ludności) oraz międzyrzeckiego (6 608/100 tys. ludności). Z kolei najmniejszą liczbę pacjentów odnotowano w przypadku powiatu żagańskiego (3 005/100 tys. ludności) oraz gorzowskiego (3 085). W powiecie sulęcińskim wartość ta wyniosła 4 474/100 tys. ludności i była zbliżona do średniej dla województwa (ryc. 1).



Ryc. 1. Liczba pacjentów leczonych na 100 tys. ludności w powiatach województwa lubuskiego w roku 2023 w wybranych formach leczenia (poradnia zdrowia psychicznego, zespół leczenia środowiskowego, psychiatryczny oddział dzienny i psychiatryczny oddział stacjonarny).

Źródło. Mapy potrzeb zdrowotnych na lata 2022-2026 [basiw.mz.gov.pl].

Niezależnie od lokalizacji wszystkich podmiotów świadczących usługi w opiece psychiatrycznej i leczeniu uzależnień należy podkreślić, że w związku z brakiem rejonizacji wszyscy mieszkańcy powiatu sulęcińskiego mogą korzystać z wszystkich dostępnych w ramach świadczeń gwarantowanych usług opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień realizowanych przez podmioty wykonujące działalność leczniczą na terenie powiatu, województwa lubuskiego oraz poza nim. Zgodnie z przepisami ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych⁴⁵ świadczeniobiorca ma prawo wyboru świadczeniodawcy udzielającego ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych oraz

⁴⁵ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych... op. cit. art. 29-30.

szpitala, spośród tych podmiotów, które zawarły umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej z Narodowym Funduszem Zdrowia.

3. Środowiskowy model ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży

Model opieki środowiskowej dla dzieci i młodzieży zakłada tworzenie⁴⁶:

- 1) ośrodków środowiskowych I poziomu referencyjności – zespołów i ośrodków środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży,
- 2) ośrodków środowiskowych II poziomu referencyjności – centrów zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży (wyłącznie z poradnią zdrowia psychicznego lub z poradnią zdrowia psychicznego i oddziałem opieki dziennej),
- 3) ośrodków środowiskowych III poziomu referencyjności – ośrodków wysokospecjalistycznej całodobowej opieki psychiatrycznej.

Zespoły i ośrodki środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży zapewniają usługi psychologów, psychoterapeutów i terapeutów środowiskowych. Podmioty te udzielają pomocy nie tylko dzieciom potrzebującym diagnozy psychiatrycznej lub farmakoterapii, ale także tym wymagającym psychoterapii (indywidualnej, grupowej, rodzinnej) oraz pracy z grupami rówieśniczymi. Dzięki usługom świadczonym przez zespoły i ośrodki środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej możliwa jest wczesna reakcja na pojawiające się problemy, co pozwala nie dopuścić do pogorszenia stanu zdrowia psychicznego pacjenta i uniknięcie hospitalizacji na oddziale psychiatrycznym, która jest często dla młodej osoby bardzo trudnym doświadczeniem. Zgodnie z założeniami polskiego modelu opieki środowiskowej dla dzieci i młodzieży ośrodki I stopnia referencyjności docelowo powinny funkcjonować w każdym powiecie lub grupie powiatów, a ich sieć powinna być rozmieszczona w zbliżonej lokalizacji, tak aby umożliwiała pracownikom ścisłą współpracę ze środowiskiem lokalnym. Zapewnienie dzieciom i młodzieży skutecznej i kompleksowej opieki wymaga ścisłej współpracy przede wszystkim z placówkami oświatowymi oraz poradniami psychologiczno-pedagogicznymi⁴⁷. Ośrodki I poziomu referencyjności udzielają następujących świadczeń gwarantowanych: porada psychologiczna diagnostyczna, porada psychologiczna, sesja psychoterapii indywidualnej, sesja psychoterapii rodzinnej, sesja psychoterapii grupowej, sesja wsparcia psychospołecznego, wizyta domowa lub środowiskowa, wizyta osoby prowadzącej terapię środowiskową⁴⁸. W powiecie sulęcińskim świadczenia w ramach I poziomu referencyjności udzielane są

⁴⁶ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r.... op. cit.

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 11 października 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień [Dz.U. 2022 poz. 2184].

przez Centrum Wsparcia i Terapii Uzależnień i Współuzależnienia (ul. Tadeusza Kościuszki 6, 69-200 Sulęcín).

Ośrodkami II stopnia referencyjności są centra zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży, zatrudniające lekarzy specjalistów psychiatrii lub lekarzy specjalistów psychiatrii dzieci i młodzieży. Pacjenci wymagający bardziej intensywnej opieki mogą skorzystać ze świadczeń diagnostycznych i terapeutycznych w ramach oddziału dziennego lub poradni zdrowia psychicznego, w której będą udzielane również świadczenia w ramach specjalistycznych programów terapeutycznych. Jeden taki ośrodek powinien obejmować wsparciem pacjentów z kilku położonych obok siebie powiatów oraz koordynować opiekę udzielaną na tym obszarze również przez ośrodki I poziomu referencyjnego⁴⁹. Ośrodki II poziomu referencyjności posiadające poradnię zdrowia psychicznego udzielają następujących świadczeń gwarantowanych: porada lekarska diagnostyczna, porada lekarska terapeutyczna, porada lekarska kontrolna, porada psychologiczna diagnostyczna, porada domowa lub środowiskowa, sesja psychoterapii indywidualnej, sesja psychoterapii rodzinnej, sesja psychoterapii grupowej, porada kompleksowo-konsultacyjna dla osób z autyzmem dziecięcym, program terapeutyczno-rehabilitacyjny dla osób z autyzmem dziecięcym. Ośrodki II poziomu referencyjności posiadające w swej infrastrukturze dodatkowo oddział dzienny, poza ww. świadczeniami, udzielają także świadczeń dziennych psychiatrycznych rehabilitacyjnych dla dzieci i młodzieży⁵⁰. W powiecie sulęcińskim nie funkcjonuje żaden tego typu ośrodek, a najbliższe zlokalizowane podmioty świadczące tego typu usługi znajdują się w Międzyrzeczu w odległości ok. 35 km od Sulęcína (Samodzielny Publiczny Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Międzyrzeczu, ul. Poznańska 109, 66-300 Międzyrzecz) oraz w Gorzowie Wielkopolskim (Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży, ul. Walczaka 42, 66-400 Gorzów Wielkopolski).

Na najwyższym, III poziomie referencyjności, w ramach modelu opieki środowiskowej dla dzieci i młodzieży, funkcjonują ośrodki wysokospecjalistycznej całodobowej opieki psychiatrycznej. Udzielana jest tam pomoc pacjentom wymagającym najbardziej specjalistycznej opieki, w szczególności osobom w stanie zagrożenia życia i zdrowia, które są przyjmowane głównie w trybie nagłym⁵¹. Ośrodki III poziomu referencyjności udzielają świadczeń w izbie przyjęć oraz świadczeń psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży, obejmujących diagnostykę, leczenie i wczesną rehabilitację osób z zaburzeniami psychicznymi⁵². W powiecie sulęcińskim nie funkcjonuje żaden tego typu ośrodek, a najbliższe zlokalizowany podmiot świadczący tego typu usługi znajduje się w Zaborze w odległości ok. 120 km od Sulęcína (SPZOZ Centrum Leczenia Dzieci i Młodzieży w Zaborze, ul. Zamkowa 1, 66-003 Zabór).

⁴⁹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r.... op. cit.

⁵⁰ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 11 października 2022 r.... op. cit.

⁵¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r.... op. cit.

⁵² Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 11 października 2022 r.... op. cit.

4. Cel główny Programu i zaplanowane działania

Celem głównym Programu jest upowszechnienie zintegrowanego i kompleksowego modelu ochrony zdrowia psychicznego w oparciu o model opieki środowiskowej. Cel ten jest wyrazem realizacji na poziomie powiatu sulęcińskiego celu szczegółowego 1a Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030. Rozwijanie modelu psychiatrycznej opieki środowiskowej uzasadnione jest jego licznymi zaletami, w porównaniu do tradycyjnych instytucjonalnych form leczenia psychiatrycznego. W większości krajów europejskich odchodzi się od modelu opartego na dużych szpitalach psychiatrycznych do modelu opieki środowiskowej, gdzie nacisk kładziony jest na usługi dostępne w lokalnej społeczności pacjenta. Na konieczność przekształceń w tym kierunku wskazują zarówno wyniki dotychczasowych badań, jak i postulaty środowiska ekspertów w zakresie psychiatrii.

Bibliografia

1. Mapy potrzeb zdrowotnych na lata 2022-2026 [basiw.mz.gov.pl].
2. Nierówności w zdrowiu i znaczenie ich pomiaru w ramach realizacji NPZ. Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH -Państwowy Instytut Badawczy. Warszawa 2021.
3. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 11 Października 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień [Dz.U. 2022 Poz. 2184].
4. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 14 grudnia 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie programu pilotażowego w centrach zdrowia psychicznego [Dz.U. 2019 Poz. 2444].
5. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie programu pilotażowego w centrach zdrowia psychicznego [Dz.U. 2018 Poz. 852].
6. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 kwietnia 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie programu pilotażowego w centrach zdrowia psychicznego [Dz.U. 2022 Poz. 955].
7. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 czerwca 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie programu pilotażowego w centrach zdrowia psychicznego [Dz.U. 2023 Poz. 1288].
8. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 [Dz.U. 2023 poz. 2480].
9. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych [tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 146 z późn. zm.].
10. Zabdyr-Jamróz M., Pilotaż Centrów Zdrowia Psychicznego od roku 2018: W stronę modelu psychiatrycznej opieki środowiskowej, Instytut Zdrowia Publicznego UJ CM, Kraków: 31 Maja 2022.

Załącznik 2. Lokalny program poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w zakresie pomocy bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej oraz samopomocy środowiskowej

1. Wprowadzenie

Zdrowie psychiczne mieszkańców powiatu sulęcińskiego jest istotnym elementem polityki zdrowotnej Powiatu Sulęcińskiego. Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania często prowadzą do trudnych sytuacji życiowych, z którymi dotknięte nimi osoby nie zawsze potrafią sobie poradzić. Osoby z tego rodzaju problemami bardzo często mają trudności z samodzielnym funkcjonowaniem społecznym i zagrożone są wykluczeniem społecznym, w związku z czym bardzo istotne jest zapewnienie im wielowymiarowej pomocy i oparcia społecznego, które jest niezbędne do odpowiedniego funkcjonowania w środowisku społecznym i rodzinnym.

Lokalny program poszerzania, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej oraz samopomocy środowiskowej powstał na podstawie zapisów Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030⁵³. Celem głównym Programu jest upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego na terenie powiatu sulęcińskiego, a jego realizacja przyczyni się do poprawy jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi.

Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego⁵⁴ definiuje zdrowie psychiczne jako fundamentalne dobro osobiste człowieka, wskazując jednocześnie, że ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi należy do obowiązków państwa, w tym organów administracji rządowej i samorządowej oraz instytucji do tego powołanych. Ochrona zdrowia psychicznego obejmuje realizację zadań dotyczących m.in. zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym. Działania te realizowane są poprzez zapewnienie wsparcia społecznego, definiowanego jako obiektywnie istniejące i dostępne sieci społeczne, które pełnią funkcję pomocną wobec osób, znajdujących się w trudnej sytuacji⁵⁵. Współczesny model wsparcia społecznego rozpatruje się jako uzupełniające się systemy, funkcjonujące w obszarze działań pomocowych. Do systemów tych zalicza się rodzinę, grupy samopomocy, pośrednie systemy pomocy (realizowane przez organizacje pozarządowe), formalny system pomocy medycznej, edukacyjnej i ekonomicznej, a także formalny system pomocy społecznej,

⁵³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r.... op. cit.

⁵⁴ Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego... op. cit.

⁵⁵ Sęk H., Cieślak R., Wsparcie społeczne – sposoby definiowania, rodzaje i źródła wsparcia, wybrane koncepcje teoretyczne, w: Wsparcie społeczne, stres i zdrowie, red. H. Sęk, R. Cieślak, PWN, Warszawa 2004, s. 14.

reprezentowany przez pracowników socjalnych, profesjonalnie przygotowanych do świadczeń pomocowych⁵⁶.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc ta polega w szczególności na przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą o pomocy społecznej świadczeń, pracy socjalnej, prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej, analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych, rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb⁵⁷.

Pomoc społeczna w porozumieniu z podmiotami leczniczymi udzielającymi świadczeń zdrowotnych w zakresie psychiatrycznej opieki zdrowotnej organizuje na obszarze swojego działania oparcie społeczne dla osób, które z powodu choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego mają poważne trudności w życiu codziennym, zwłaszcza w kształtowaniu swoich stosunków z otoczeniem, w zakresie edukacji, zatrudnienia oraz w sprawach bytowych. Oparcie społeczne polega w szczególności na⁵⁸:

- 1) podtrzymywaniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego, aktywnego życia,
- 2) organizowaniu w środowisku społecznym pomocy ze strony rodziny, innych osób, grup, organizacji społecznych i instytucji,
- 3) udzielaniu pomocy finansowej, rzeczowej oraz innych świadczeń na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Zgodnie z treścią art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, wsparcia udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu⁵⁹:

- 1) ubóstwa,
- 2) sieroctwa,
- 3) bezdomności,
- 4) bezrobocia,
- 5) niepełnosprawności,
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- 7) przemocy domowej,

⁵⁶ Marszałek L., Systemy wsparcia społecznego w procesie rehabilitacji osób niepełnosprawnych, *Seminare* 26, 2009, s. 201-213.

⁵⁷ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej [Tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 1283].

⁵⁸ Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego... op. cit.

⁵⁹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej... op. cit.

- 8) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- 9) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- 10) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- 11) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy,
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- 13) alkoholizmu lub narkomanii,
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Z perspektywy planowania działań w ramach realizacji lokalnych programów ochrony zdrowia psychicznego szczególnie istotna wydaje się pomoc udzielana z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby, niepełnosprawności, a także alkoholizmu lub narkomanii. Niemniej jednak nie należy zapominać, że również pozostałe z ww. przyczyn ustawowych udzielania pomocy społecznej mogą stanowić podłoże dla rozwoju zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w przyszłości. Odnosząc się do długotrwałych i ciężkich chorób należy także podkreślić, że oczywiście bardzo istotne jest zapewnienie pomocy i oparcia społecznego osobom cierpiącym na problemy w obszarze zdrowia psychicznego, jednak niemniej istotne jest dbanie o zapewnienie tego rodzaju wsparcia osobom dotkniętym problemami w obszarze zdrowia fizycznego. Niedostateczne zaopiekowanie osób z chorobą przewlekłą upośledzającą fizyczne funkcjonowanie w społeczeństwie, może w konsekwencji prowadzić do pojawienia się problemów zdrowia psychicznego, wynikających z nieradzenia sobie z chorobą.

2. Infrastruktura pomocy społecznej

Na szczelbu powiatu zadaniami z zakresu pomocy społecznej zajmuje się Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sulęcinie (PCPR). Do zadań własnych powiatu w zakresie pomocy społecznej należą m.in.: opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, prowadzenie specjalistycznego poradnictwa, pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej, szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu, prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi⁶⁰.

Z kolei zadania pomocy społecznej we wszystkich 5 gminach powiatu sulęcińskiego koordynują ośrodki pomocy społecznej: OPS Sulęcin, OPS Torzym, MGOPS Lubniewice, GOPS Krzeszyce oraz GOPS Słońsk. Do zadań własnych gmin w zakresie pomocy społecznej należą m.in.: opracowanie

⁶⁰ Ibidem.

i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym, przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych, okresowych i celowych, organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach treningowych lub wspomaganych, dożywianie dzieci, kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu, organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi⁶¹.

Do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej zalicza się także domy pomocy społecznej, placówki specjalistycznego poradnictwa, ośrodki wsparcia oraz ośrodki interwencji kryzysowej. Dom pomocy społecznej (DPS) świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne. Prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogących samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Jednostki te, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone, dzielą się na DPS-y dla: osób w podeszłym wieku, osób przewlekle somatycznie chorych, osób przewlekle psychicznie chorych, dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, osób niepełnosprawnych fizycznie oraz osób uzależnionych od alkoholu⁶². Na terenie powiatu sulcińskiego działa DPS w Tursku dla osób przewlekle somatycznie chorych oraz osób niepełnosprawnych fizycznie, dysponujący 180 miejscami⁶³.

Placówka specjalistycznego poradnictwa (PSP) to jednostka wyspecjalizowana w zakresie świadczenia poradnictwa osobom i rodzinom, mającym trudności lub wykazującym potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych. Działania te obejmują poradnictwo prawne, psychologiczne i rodzinne. Poradnictwo prawne realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów, natomiast poradnictwo psychologiczne przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii. Z kolei poradnictwo rodzinne obejmuje problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną⁶⁴. Na terenie powiatu sulcińskiego jednostką udzielającą specjalistycznego poradnictwa jest PCPR w Sulcinie (poradnictwo prawne, psychologiczne i socjalne)⁶⁵.

⁶¹ Ibidem.

⁶² Ibidem.

⁶³ Jednostki organizacyjne pomocy społecznej w województwie lubuskim, https://bip.lubuskie.uw.gov.pl/polityka_spoeczna/jednostki_organizacyjne_pomocy_spoecznej [dostęp: 12.02.2025 r.].

⁶⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej... op. cit.

⁶⁵ Jednostki organizacyjne pomocy społecznej w województwie lubuskim... op. cit.

Ośrodkiem wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi jest środowiskowy dom samopomocy (ŚDS) lub klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi (KS). Uczestnicy działań realizowanych przez ww. ośrodki wsparcia, w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych, wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększania zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej. Środowiskowy dom samopomocy świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. Z kolei zakres usług świadczonych w klubach samopomocy ustalany jest przez właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego prowadzącej ten klub⁶⁶. Na terenie powiatu sulęcińskiego działają dwa środowiskowe domy samopomocy – gminny ŚDS w Lubniewicach (23 miejsca) oraz gminny ŚDS w Sulęcinie (20 miejsc)⁶⁷.

Ośrodek interwencji kryzysowej (OIK) to podmiot wyspecjalizowany w zakresie udzielania wsparcia stanowiącego zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód. W ramach tej formy wsparcia udziela się natychmiastowej psychologicznej pomocy specjalistycznej, a także poradnictwa socjalnego lub prawnego⁶⁸. W powiecie sulęcińskim OIK prowadzony jest przez PCPR w Sulęcinie⁶⁹.

Zadania z zakresu pomocy społecznej kierowane do osób z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania mogą być także realizowane poprzez inne formy pomocy, takie jak: mieszkania treningowe i wspomagane, noclegownie, ogrzewalnie oraz rodzinne domy pomocy⁷⁰. Na terenie powiatu sulęcińskiego działa jedno mieszkanie treningowe dysponujące 3 miejscami dla podopiecznych, prowadzone przez PCPR w Sulęcinie⁷¹.

Wykaz jednostek organizacyjnych pomocy społecznej działających na terenie powiatu sulęcińskiego przedstawiono w tabeli I.

⁶⁶ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej... op. cit.

⁶⁷ Jednostki organizacyjne pomocy społecznej w województwie lubuskim... op. cit.

⁶⁸ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej... op. cit.

⁶⁹ Jednostki organizacyjne pomocy społecznej w województwie lubuskim... op. cit.

⁷⁰ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej... op. cit.

⁷¹ Jednostki organizacyjne pomocy społecznej w województwie lubuskim... op. cit.

Tab. I. Wykaz jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w powiecie sulęcińskim.

Jednostka organizacyjna		JST	Adres
1.	PCPR w Sulęcinie	Powiat Sulęciński	ul. Daszyńskiego 49 69-200 Sulęcin
2.	OPS Sulęcin	Gmina Sulęcin	ul. E. Plater 14 69-200 Sulęcin
3.	OPS Torzym	Gmina Torzym	ul. Mickiewicza 13 66-235 Torzym
4.	MGOPS Lubniewice	Gmina Lubniewice	ul. Jana Pawła II 51A 69-210 Lubniewice
5.	GOPS Krzeszyce	Gmina Krzeszyce	ul. Skwierzyńska 16 66-435 Krzeszyce
6.	GOPS Słońsk	Gmina Słońsk	ul. Sikorskiego 15 66-436 Słońsk
7.	DPS w Tursku	Powiat Sulęciński	Tursk 28 69-200 Sulęcin
8.	PSP przy PCPR w Sulęcinie	Powiat Sulęciński	ul. Daszyńskiego 49 69-200 Sulęcin
9.	ŚDS w Sulęcinie	Gmina Sulęcin	ul. Żeromskiego 71 69-200 Sulęcin
10.	ŚDS w Lubniewicach	Gmina Lubniewice	ul. Jarnatów 39B 69-210 Lubniewice
11.	OIK przy PCPR w Sulęcinie	Powiat Sulęciński	ul. Daszyńskiego 49 69-200 Sulęcin
12.	Mieszkanie treningowe w Sulęcinie	Powiat Sulęciński	ul. Moniuszki 4 69-200 Sulęcin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Jednostki organizacyjnej pomocy społecznej w województwie lubuskim, <https://bip.lubuskie.uw.gov.pl/> [dostęp: 12.02.2025 r.].

3. Cel główny Programu i zaplanowane działania

Celem głównym Programu jest upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego na terenie powiatu sulęcińskiego. Cel ten jest wyrazem realizacji celu szczegółowego 1d Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030. Podejmowane w ramach Programu działania pozwolą na zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielowymiarowej pomocy i oparcia społecznego, które są niezbędne do odpowiedniego funkcjonowania w środowisku społecznym i rodzinnym.

Tab. II. Działania zaplanowane w ramach programu aktualizacji poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej oraz samopomocy środowiskowej

Zadania		Czas realizacji	Podmiot realizujący	Wskaźniki
1.	Tworzenie i funkcjonowanie instytucji działających na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej oraz samopomocy środowiskowej (np. ośrodki interwencji kryzysowej, środowiskowe domy samopomocy, domy pomocy społecznej, mieszkania chronione i inne formy pobytu dziennego lub całodobowego)	2025-2030	samorząd gminny, samorząd powiatowy	Liczba instytucji
2.	Udostępnianie mieszkańcom informacji o instytucjach pomocy i oparcia społecznego	2025-2030	Starostwo Powiatowe	1. Liczba opracowań lub aktualizacji przewodnika o dostępnych formach pomocy
3.	Podnoszenie kwalifikacji kadry realizującej zadania pomocy społecznej na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi	2025-2030	Starostwo Powiatowe PCPR PUP	1. Liczba zrealizowanych szkoleń 2. Liczba uczestników szkoleń

Wszelkie koszty związane z wdrażaniem, realizacją i monitoringiem zadań przewidzianych w Lokalnym programie poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w zakresie pomocy bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej oraz samopomocy środowiskowej, finansowane będą z budżetu Powiatu Sulęcińskiego oraz innych źródeł pozabudżetowych.

Bibliografia

1. Jednostki organizacyjne pomocy społecznej w województwie lubuskim, https://bip.lubuskie.uw.gov.pl/polityka_spoleczna/jednostki_organizacyjne_pomocy_spolecznej [dostęp: 12.02.2025 r.].
2. Marszałek L., Systemy wsparcia społecznego w procesie rehabilitacji osób niepełnosprawnych, *Seminare* 26, 2009, s. 201-213.
3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 [Dz.U. 2023 poz. 2480].
4. Sęk H., Cieślak R., Wsparcie społeczne – sposoby definiowania, rodzaje i źródła wsparcia, wybrane koncepcje teoretyczne, w: *Wsparcie społeczne, stres i zdrowie*, red. H. Sęk, R. Cieślak, PWN, Warszawa 2004, s. 14.
5. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej [Tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 1283].
6. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego [Tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 917].

Uzasadnienie

do uchwały w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030

Na podstawie art. 2 ust. 4 oraz 6 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 917) ustanowiono Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030, którego realizatorami są:

- minister właściwy do spraw zdrowia,
- minister właściwy do spraw rodziny,
- minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego,
- minister właściwy do spraw oświaty i wychowania,
- minister właściwy do spraw wewnętrznych,
- Minister Sprawiedliwości,
- Minister Obrony Narodowej,
- samorządy województw, powiatów i gmin,
- Narodowy Fundusz Zdrowia.

Program zawiera cele główne i szczegółowe, które wynikają z Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 (Dz. U. z 2023 r. poz. 2480).

Zgodnie z rozdziałem IX Narodowego Programu, samorządy powiatowe zobowiązane są do realizacji poniższych celów:

Cel główny: Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym osobom uzależnionym oraz doświadczającym kryzysu psychicznego, wszechstronnej i kompleksowej opieki i wsparcia adekwatnych do ich potrzeb.

Cel szczegółowy: upowszechnienie zintegrowanego i kompleksowego modelu ochrony zdrowia psychicznego w oparciu o model opieki środowiskowej.

Zadania:

1) opracowanie lokalnego programu zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym rozwoju CZP oraz placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży w powiecie lub gminie;

2) utworzenie CZP zgodnie z zasadami organizacyjnymi zawartymi w rozdziale 5 Programu.

Wskaźnik monitorujący: odsetek placówek biorących udział w Programie w okresie roku.

Cel szczegółowy: upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego.

Zadania:

1) aktualizacja poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej oraz samopomocy środowiskowej;

2) wspieranie finansowe projektów organizacji pozarządowych służących rozwojowi form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

3) zwiększenie udziału zagadnień pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi w działalności powiatowych centrów pomocy rodzinie.

Cel szczegółowy: aktywizacja zawodowa i społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zadania:

1) zwiększanie dostępności rehabilitacji zawodowej, organizacja poradnictwa zawodowego i szkoleń zawodowych dla osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi;

2) prowadzenie kampanii szkoleniowo-informacyjnej adresowanej do pracodawców promującej zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi;

3) zwiększenie udziału zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi w działalności powiatowych urzędów pracy.

Cel szczegółowy: skoordynowanie dostępnych form opieki i pomocy.

Zadania:

1) powołanie lub kontynuacja działania lokalnego zespołu koordynującego realizację Programu; skład zespołu ustala się w sposób zapewniający właściwą reprezentację samorządu powiatu lub gminy, placówek realizujących zadania z zakresu ochrony zdrowia psychicznego, pozarządowych organizacji samopomocowych; zarząd powiatu zapewni działaniom zespołu niezbędną pomoc administracyjną;

2) opracowanie lub aktualizacja lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego, zawierającego szczegółowy plan zapewnienia mieszkańcom koordynowanych, medycznych i społecznych świadczeń;

3) realizacja, koordynowanie i monitorowanie lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego;

4) przygotowanie i udostępnienie mieszkańcom oraz samorządowi województwa aktualizowanego corocznie przewodnika informującego o lokalnie dostępnych formach opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi (w postaci papierowej lub elektronicznej).

Ponadto zgodnie z rozdziałem X Narodowego Programu, każdy samorząd zobowiązany jest do realizacji:

Cel główny: Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym osobom uzależnionym oraz doświadczającym kryzysu psychicznego, wszechstronnej i kompleksowej opieki i wsparcia adekwatnych do ich potrzeb.

Cel szczegółowy: udzielanie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dzieciom, uczniom, rodzicom i nauczycielom.

Zadania:

1) zapewnienie wsparcia specjalistycznego dzieciom i uczniom, z uwzględnieniem ich zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych i rozwojowych, ich rodzinom oraz nauczycielom przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne przy współpracy z podmiotami działającymi na rzecz wsparcia dzieci, uczniów, rodzin, nauczycieli;

2) udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i uczniom, z uwzględnieniem ich zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych i rozwojowych, ich rodzinom oraz nauczycielom w jednostkach systemu oświaty"

Projekt Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030 został opracowany przez firmę CHILICO – Karolina Sobczyk, z udziałem ekspertów:

- dr n. o zdrowiu Karoliny Sobczyk,
- dr hab. n. med. Mateusza Grajka.

Dokument opracowano pod kierunkiem zespołu powołanego uchwałą Zarządu Powiatu Sulęcińskiego nr 39/108/25 z dnia 27 lutego 2025 r., koordynującego realizację Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2025–2030 dla Powiatu Sulęcińskiego. W skład zespołu weszli m.in. przedstawiciele jednostek organizacyjnych powiatu: Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Sulęcinie, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sulęcinie, Powiatowego Urzędu Pracy w Sulęcinie, Domu Pomocy Społecznej w Tursku, Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Sulęcinie, Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Sulęcinie, I Liceum Ogólnokształcącego w Sulęcinie, Zespołu Szkół Licealnych i Zawodowych w Sulęcinie oraz przedstawiciele Starostwa Powiatowego w Sulęcinie – uwzględniając wszystkie zadania przypisane do realizacji samorządom powiatowym.

Z uwagi na rangę dokumentu, Zarządu Powiatu Sulęcińskiego uchwałą nr 46/128/25 z dnia 15 maja 2025 r. ogłosił konsultacje społeczne w terminie od 16 maja 2025 r. do 30 maja 2025 r. dotyczące przyjęcia Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2025-2030.

W wyniku przeprowadzonych konsultacji społecznych nie wpłynęły żadne uwagi ani propozycje zmian do przedłożonego projektu Programu.

Wobec powyższego podjęcie niniejszej uchwały jest uzasadnione i stanowi realizację obowiązku wynikającego z przepisów prawa, jak również wyraz troski o zdrowie psychiczne mieszkańców Powiatu Sulęcińskiego.